

**Project B5:
Artikel 6obis VI. W. Succ.**

Rechtsvergelijkend onderzoek

**E. Vandorpe
E. Buysse
Dr. B. De Groote
Dr. C. Smolders**

Hogeschool Gent
Departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde
December 2010

**Algemeen secretariaat - Steunpunt beleidsrelevant Onderzoek
Fiscaliteit & Begroting**

Voskenslaan 270 - 9000 Gent - België
Tel: 0032 (0)9 248 88 35 - E-mail: vanessa.bombееck@hogent.be
www.steunpuntfb.be

Inhoudstafel

INHOUDSTAFEL	3
LIJST VAN FIGUREN EN TABELLEN	5
LIJST VAN FIGUREN	5
LIJST VAN TABELLEN	5
EXECUTIVE SUMMARY	7
1 INLEIDING.....	11
2 OVERDRACHTSREGELINGEN VOOR BEDRIJVEN IN VLAANDEREN	13
2.1 ARTIKEL 60BIS VL. W. SUCC.: DE OVERDRACHT VAN FAMILIEBEDRIJVEN BIJ OVERLIJDEN VAN DE BEDRIJFSLEIDER	13
2.1.1 <i>Inhoud van de maatregel</i>	13
2.1.2 <i>Pijnpunten verbonden aan artikel 60bis Vl. W. Succ.</i>	14
2.1.2.1 De onderliggende premissen	15
2.1.2.2 Het bereik van de maatregel.....	16
2.1.2.3 De complexiteit van de maatregel.....	17
2.1.2.4 De corresponderende administratie- en inningskosten	18
2.2 ARTIKEL 140BIS VL. W. REG.: DE BEDRIJFSSCHENKING	18
2.3 ARTIKEL 131, §2 VL. W. REG.: DE VLAKKE SCHENKINGSTARIEVEN VOOR ROERENDE GOEDEREN ...	19
3 RECHTSVERGELIJKEND ONDERZOEK	21
3.1 BEPALING VAN DE TE BESTUDEREN EU-LANDEN	21
3.1.1 <i>Het belang van familiebedrijven en het aantal te transfereren bedrijven</i>	21
3.1.2 <i>Het belang van de overdrachtsbelastingen</i>	23
3.1.3 <i>Diverse regelingen in andere staten</i>	25
3.1.3.1 Vermogens- of erfenisbelasting	25
3.1.3.2 Recht van overgang	30
3.2 OVERDRACHTSHEFFINGEN: VLAANDEREN VERSUS 4 BUURLANDEN EN DE V.S.	31
3.2.1 <i>Duitsland</i>	37
3.2.1.1 De gedeeltelijke en volledige vrijstelling	37
3.2.1.2 Het toepassingsgebied.....	38
3.2.1.3 De geldende voorwaarden.....	39
3.2.1.4 De uitsluitingsgronden	40
3.2.1.5 Unieke aspecten	40
3.2.1.6 Specificiteit van de Duitse regeling	41
3.2.2 <i>Nederland</i>	42
3.2.2.1 De goingconcern- versus de liquidatiewaarde	42
3.2.2.2 De gehanteerde vrijstellingen	43
3.2.2.3 De geldende voorwaarden.....	43
3.2.2.4 De uitsluitingsgronden	44
3.2.2.5 Unieke aspecten	45
3.2.2.6 Specificiteit van de Nederlandse regeling	45
3.2.3 <i>Verenigd Koninkrijk</i>	46
3.2.3.1 De gedeeltelijke en volledige vrijstelling	46
3.2.3.2 De geldende voorwaarden.....	47
3.2.3.3 De uitsluitingsgronden	48
3.2.3.4 Unieke aspecten	50

3.2.3.5	Specificiteit van de Engelse regeling	50
3.2.4	<i>Frankrijk</i>	51
3.2.4.1	De vrijstelling	51
3.2.4.2	De geldende voorwaarden.....	51
3.2.4.3	De uitsluitingsgronden	53
3.2.4.4	Unieke aspecten	53
3.2.4.5	Specificiteit van de Franse regeling	54
3.2.5	<i>Verenigde Staten</i>	55
3.2.5.1	De QFOBI-vrijstelling	56
3.2.5.2	De geldende voorwaarden.....	56
3.2.5.3	De uitsluitingsgronden	58
3.2.5.4	Unieke aspecten	58
3.2.5.5	Specificiteit van de Amerikaanse regeling.....	58
4	BRONNENLIJST	61

Lijst van figuren en tabellen

Lijst van figuren

FIGUUR 1: HET PERCENTAGE FAMILIEBEDRIJVEN VAN HET TOTAAL AANTAL BEDRIJVEN PER LAND (2003).....	21
FIGUUR 2: TIJDSLIIJN WERKING „PACTE DUTREIL“	52

Lijst van tabellen

TABEL 1: AANTAL AANVRAGEN VOOR DE VRIJSTELLING INZAKE ARTIKEL 60BIS VL. W. SUCC.	16
TABEL 2: BEREKENING VAN HET AANTAL OVER TE DRAGEN FAMILIALE KMO'S IN VLAANDEREN	17
TABEL 3: HET AANTAL OVER TE DRAGEN ONDERNEMINGEN PER LAND (IN ALFABETISCHE VOLGORDE).....	22
TABEL 4: DE BIJDRAGE VAN FAMILIEBEDRIJVEN TOT HET BNP PER LAND	22
TABEL 5: OPBRENGSTEN INZAKE ERFBELASTING PER LAND	24
TABEL 6: DE OPBRENGST INZAKE VERMOGENS-, ERF- OF SCHENKBELASTING IN PROCENT VAN HET BBP PER LAND (STAND IN 2005)	25
TABEL 7: LANDEN OP BASIS VAN VERMINDERING OF AFSCHAFFING VAN DE SUCCESSIERECHTEN.....	28
TABEL 8: LANDEN ONDERVERDEELD NAARGELANG VERMOGENSBELASTING OF ERFBELASTING	28
TABEL 9: LANDEN DIE AL DAN NIET VERMOGENS- OF ERFENISBELASTING EN/OF SCHENKBELASTING HEFFEN	30
TABEL 10: SAMENVATTENDE TABEL VAN HET RECHTSVERGELIJKEND ONDERZOEK INZAKE DE OVERDRACHT VAN (FAMILIE)BEDRIJVEN	36
TABEL 11: SAMENVATTING LITERATUUR OMTRENT DE GEHEVEN VERMOGENSBELASTING IN DE VS	55
TABEL 12: MAXIMALE VRIJSTELLING VOOR DE QFOBI PER JAAR	56

Executive summary

In deze paper bestuderen we de fiscale behandeling van de vererving van familiebedrijven. In West-Europese landen vormen deze familiebedrijven de werkgever van een aanzienlijk gedeelte van de actieve bevolking. Deze tewerkstelling kan verloren gaan wanneer het familiebedrijf moet worden stopgezet bij een overdracht naar een volgende generatie. Om de tewerkstelling in en de continuïteit van dergelijke familiebedrijven te waarborgen, werd artikel 6obis van het Vlaams Wetboek van Successierechten in het leven geroepen dat de fiscale implicaties van de overdracht van een familiebedrijf regelt. De wetgeving is niet uniek voor Vlaanderen, maar tussen de gewesten zijn er wel verschillen inzake de voorwaarden die gesteld worden.

Dit rapport focust specifiek op het artikel 6obis van het Vlaams Wetboek der Successierechten. Het artikel bepaalt dat de overdracht van een familiale onderneming onder bepaalde voorwaarden volledig kan worden vrijgesteld van successierechten. De voorwaarden zijn evenwel talrijk en streng. De complexiteit van de wetgeving en de onzekerheid er ex-post ten volle van te kunnen genieten, resulteert in een beperkte aantrekkelijkheid. De fiscale uitgaven voor artikel 6obis Vl. W. Succ. zijn eerder beperkt, wat erop wijst dat de wetgeving veeleer als een vangnet wordt beschouwd, waarvan gebruik wordt gemaakt wanneer de familiale onderneming bij het overlijden van de eigenaar toevallig aan alle voorwaarden voldoet. De doeltreffendheid van een dergelijke maatregel kan bijgevolg in vraag gesteld worden. Daarnaast is het ook maar de vraag of deze gunstmaatregel voldoende bekendheid geniet bij de doelgroep. Dit is tevens een punt wat leidt tot de beperkte aantrekkelijkheid van het artikel 6obis Vl. W. Succ..

Het kan daarom aangeraden zijn om een alternatief te zoeken voor deze wetgeving die wel makkelijker te begrijpen is, een groter aantal familiebedrijven bij leven kan aanspreken en die misbruiken uitsluit. In deze paper raadplegen we daartoe de buitenlandse wetgeving. Concreet bestuderen we vergelijkbare initiatieven in Duitsland, Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en de Verenigde Staten. Onderstaande tabel geeft een quick scan van de voornaamste kenmerken van de geldende overdrachtsregelingen. De uitgewerkte systemen zijn erg landenspecifiek, hoewel er wel onderlinge overeenkomsten te identificeren zijn. Zo vertonen het Vlaamse en het Duitse systeem opvallend veel overeenkomsten qua geformuleerde voorwaarden pre en post overlijden of overdracht.

In 4 van de 5 bestudeerde landen wordt gewerkt met een procentuele vrijstelling; in alle onderzochte landen zijn de voorwaarden voor schenken en vererven identiek. In Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Nederland kan er onder bepaalde voorwaarden een fiscaal vrije overdracht plaatsvinden. Dat geldt momenteel in het algemeen ook in de Verenigde Staten.

Unieke kenmerken betreffen het uitstel van betaling van de verschuldigde erfenisbelasting die wordt toegestaan in Nederland en de Verenigde Staten. Daarnaast valt ook de herinvesteringsclausule en de guillotineregeling op in Duitsland. Tevens verwijzen we naar het feit dat in enkele landen ook vrijgestelde bedragen gelden bij de overdracht naar een persoon met een welbepaalde relatie tot de erflater.

Frankrijk heeft verder met het Verenigd Koninkrijk gemeen dat er voorzien is in een verdachte periode. Enkel in Frankrijk en de Verenigde Staten is de maatregel specifiek gericht op familiebedrijven.

Land	Belangrijkste kenmerken van de geldende overdrachtsregeling
Duitsland	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling van 85% of 100% • Vrijstelling op basis van het voortschrijdend gemiddelde van de loonstaat • Opgemaakt naar het voorbeeld van het Verenigd Koninkrijk • Bevat een herinvesteringsclausule • Bevat een guillotineregeling • Bevat een anti-misbruikbepaling • Verleent vrijgestelde bedragen aan bepaalde personen (echtgeno(o)t(e), kinderen, wettelijke partner, broers, zussen, neven, nichten, stiefouders, schoonouders, schoonkinderen, gescheiden partner) • Verleent een aftrekbedrag van € 150.000 aan de kleinste bedrijven • Niet specifiek gericht op familiebedrijven • Regeling geldt zowel bij leven als bij overlijden van de bedrijfsleider
Nederland	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling van 83% tot 100% • Onderverdeling op basis van de grootte van de onderneming • Op basis van goingconcernwaarde en liquidatiewaarde • Mogelijkheid tot uitstel van betaling • Houdt rekening met buitenvennootschappelijk vermogen • Niet specifiek gericht op familiebedrijven • Regeling geldt zowel bij leven als bij overlijden van de bedrijfsleider
Verenigd Koninkrijk	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling van 50% of 100% • Percentage vrijstelling gerelateerd tot beursgenoteerd karakter • Geen ex-post voorwaarden • Verdachte periode van 7 jaar • Niet specifiek gericht op familiebedrijven • Regeling geldt zowel bij leven als bij overlijden van de bedrijfsleider
Frankrijk	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling van 75% van de waarde van de aandelen of de onderneming • Onderscheid tussen individuele ondernemingen en vennootschappen • Verleent vrijgestelde bedragen aan bepaalde personen (kinderen, broers, zussen, echtgenoten, wettelijk samenwonende partners, neven en nichten) • Verdachte periode van 6 jaar • Cumuleerbaar met andere gunstmaatregelen • Specifiek gericht op familiebedrijven • Regeling geldt zowel bij leven als bij overlijden van de bedrijfsleider
Verenigde Staten	<ul style="list-style-type: none"> • = vermogensbelasting • Word geleidelijk aan aangepast sinds 2000 • Voorlopig (2010) afgeschaft • Planning: opnieuw in te voeren vanaf 2011 • Vrijstelling van een vast bedrag • Mogelijkheid tot spreiding van betaling waarbij enkel de eerste 4 jaar intresten verschuldigd zijn • Specifiek gericht op familiebedrijven • Regeling geldt enkel bij het overlijden van de bedrijfsleider • RECENT: verlenging afschaffing met twee jaar in "tax relief, unemployment reauthorization, and job creation act of 2010" door president Obama.

In het Verenigd Koninkrijk zijn er ex post geen voorwaarden verbonden aan de gunstmaatregel in verband met de overdracht van ondernemingen. Het is dus zo dat de maatregel niet specifiek de continuïteit wil verzekeren. Als voorlaatste opvallend punt geldt dat de Franse gunstregeling het toestaat om de belastingvermindering te cumuleren met andere gunstmaatregelen.

In tegenstelling tot in de Verenigde Staten, geldt in alle andere landen de regeling zowel bij de overdracht van de onderneming tijdens het leven van de schenker, alsook bij de overdracht van de onderneming bij het overlijden van de erflater. Dit wordt in de onderstaande tabel samengevat:

<u>Land</u>	<u>Aard overdrachtsregeling</u>	
	<u>Bij leven</u> <u>(Schenking)</u>	<u>Bij overlijden</u> <u>(Erfenis)</u>
Duitsland	x	x
Nederland	x	x
Verenigd Koninkrijk	x	x
Frankrijk	x	x
Verenigde Staten		x

Tenslotte wordt het duidelijk dat er bij alle in detail besproken landen heel wat voorwaarden gelden, waaraan (familiale) ondernemingen moeten voldoen vooraleer er gebruik kan worden gemaakt van de gunstmaatregel die de overdracht van een (familiale) onderneming fiscaal voordelig regelt. De wetgeving is dus ook in andere landen een vrij complexe constructie.

1 Inleiding

Op Europees vlak is er reeds sinds halverwege de jaren '90 aandacht voor de continuïteit van familiebedrijven. In een aanbeveling van 1994 vroeg de Europese Commissie aan de lidstaten om maatregelen te nemen die de continuïteit van ondernemingen waarborgt. De Europese Commissie (2006-1) wou via het aanmoedigen van maatregelen die de overdracht van een onderneming fiscaal regelen in de diverse lidstaten, de competitiviteit van Europa bevorderen. Dit kaderde in de Lissabondoelstellingen die ze voorop zette. De Lissabondoelstelling beoogde om van Europa de meest competitieve en dynamische kenniseconomie van de wereld te maken (Europese Commissie, 2010, p. 3). Bij de evaluatie in 2006 hadden al 21 van de 25 lidstaten deze aanbeveling geïmplementeerd of planden om dat te doen op middellange termijn.

In België kan in dit kader verwezen worden naar de invoering in 1997 van artikel 6obis van het Wetboek der Successierechten. Dit artikel regelt de overdracht van familiebedrijven. Gezien het feit dat de successierechten een gewestelijke materie vormen, is artikel 6obis Vl. W. Succ. in elk van de drie gewesten verschillend geformuleerd. In deze paper wordt er voornamelijk gekeken naar het Wetboek der Successierechten zoals van toepassing in het Vlaamse Gewest.

Bij de invoering van het artikel 6obis Vl. W. Succ. had de wetgever vier doelstellingen vooropgesteld. De eerste doelstelling betrof het verzekeren van de continuïteit van familiebedrijven bij het overlijden van de bedrijfsvoerder. De tweede doelstelling betrof het behoud van tewerkstelling. In derde instantie was het de bedoeling om binnenlandse en buitenlandse constructies om de successierechten te vermijden, overbodig te maken. Tenslotte moest de maatregel er ook voor zorgen dat de aandelen terug in de officiële sfeer werden gebracht.

Artikel 6obis Vl. W. Succ. vormt al geruime tijd het onderwerp van discussie. De wetgeving is complex, resulteert in interpretatieverschillen en gaat gepaard met onzekerheid. Bovendien staat artikel 6obis Vl. W. Succ. in concurrentie met flankerende maatregelen zoals de bedrijfsschenking bij leven aan 2% of de schenking van roerende goederen aan 3% of 7%. De wetgeving is ondermeer onder druk van Europa verschillende malen aangepast. Momenteel kan volledig vrij van successierechten vererfd worden, zonder dat er garanties zijn over de continuïteit van de tewerkstelling. Hierdoor is een belangrijk uitgangspunt komen te vervallen en dringt een algemene hervorming van deze wetgeving zich op.

In deze paper stellen we de maatregel voor. We evalueren dan de onderliggende premissen en toetsen de belastingvrijstelling aan de Musgrave & Musgrave (1989) criteria van een optimale belasting. Vervolgens brengen we de overgangsbelastingen in kaart van Duitsland, Nederland, Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en de Verenigde Staten. Deze paper geeft een stand van zaken weer van de wetgevingen uit de diverse landen zoals die gelden op 4 november 2010. Voor de Verenigde Staten werden eveneens de recente wijzigingen onderzocht, zoals die gelden op 25 januari 2011.

2 Overdrachtsregelingen voor bedrijven in Vlaanderen

In Vlaanderen bestaan er drie verschillende regelingen waaruit kan worden gekozen, wanneer een bedrijf wordt overgedragen. Artikel 6obis Vl. W. Succ. regelt specifiek de overdracht van familiebedrijven bij het overlijden van de bedrijfseigenaar. Artikel 140bis Vl. W. Reg. is van toepassing op bedrijfsschenkingen tijdens het leven van de eigenaar. Artikel 131 §2 W. Reg. geldt voor de schenkingen bij leven van roerende goederen. In deze paragraaf lichten we deze regelingen verder toe.

2.1 *Artikel 6obis Vl. W. Succ.: de overdracht van familiebedrijven bij overlijden van de bedrijfsleider*

Het artikel 6obis van het Vlaams Wetboek der Successierechten regelt de overdracht van familiebedrijven wanneer de bedrijfsleider komt te overlijden. In wat volgt wordt de maatregel eerst inhoudelijk besproken, daarna wordt overgegaan tot de doelstellingen die de wetgever voor ogen had bij de invoering van het artikel en tenslotte wordt de maatregel ook geëvalueerd.

2.1.1 Inhoud van de maatregel

De maatregel bevat een vrijstelling van de successierechten indien de onderneming bij het overlijden van de bedrijfsleider aan alle voorwaarden die opgesomd staan in het artikel, voldoet. De maatregel trad in 1997 in werking en geldt uitsluitend voor nalatenschappen van een overledene met een fiscale woonplaats in het Vlaamse Gewest.

Voor de invoering van dit artikel, werd de overdracht van een familiebedrijf vererfd tegen het normale progressieve successietarief (Naudts en Lambrecht, 2008, p. 7). Artikel 6obis Vl. W. Succ. resulteerde in een aanzienlijke vermindering van de fiscale druk. Voor het gunsttarief zijn de graad van verwantschap tussen erflater en erfgenaam (bijvoorbeeld familielid - andere), de waarde van de overgedragen activa (er is noch een minimumwaarde, noch een maximumwaarde), alsook de aard van de erfopvolging (testament, wettelijk erfrecht, ...) irrelevant. Het is dus tevens mogelijk dat mensen buiten de familie het familiebedrijf vererven tegen het gunsttarief. In de praktijk zullen het frequent verwante familieleden zijn, en dus meestal de kinderen van de overledene, die voordeel zullen halen uit het gunsttarief.

Om van artikel 6obis Vl. W. Succ. te kunnen genieten moet voldaan zijn aan een participatievoorwaarde, een tewerkstellingsvoorwaarde (sinds 1.11.2007 omgevormd in de loonlastenvoorwaarde) en een voorwaarde die betrekking heeft op het kapitaal.

De **participatievoorwaarde** houdt in dat de vrijstelling geldt op de nettowaarde van de activa die beroepsmatig werden geïnvesteerd in een familiale onderneming door de erflater of zijn/haar echtgeno(o)t(e) en/of de aandelen in een familiebedrijf of de vorderingen op een dergelijk bedrijf. Deze aandelen moeten in de drie jaar voorafgaand aan het overlijden ononderbroken in handen zijn van de overledene en/of zijn/haar echtgeno(o)t(e) en dit voor ten minste 50% van de aandelen van de onderneming.

Voor overlijdens die plaatsvonden na 1 november 2007 werd de tewerkstellingsvoorwaarde omgevormd tot de **loonlastenvoorwaarde**. Deze bestaat er in dat de vrijstelling enkel wordt toegestaan wanneer de onderneming in de drie jaar voor het overlijden van de bedrijfsleider, een bedrag van ten minste € 500.000 aan loonlasten heeft uitbetaald aan de werknemers die in de EER zijn tewerkgesteld. Ingeval de loonlasten in de drie jaar voorafgaand aan het overlijden inferieur zijn aan dit bedrag, wordt de vrijstelling slechts proportioneel toegepast.

De **voorwaarde tot behoud van kapitaal** houdt in dat de activa die worden belegd in de familiale onderneming, het kapitaal dat wordt geïnvesteerd in de vennootschap of de vorderingen die tegen de vennootschap worden ingesteld tijdens de vijf jaar na het overlijden van de erflater niet mogen dalen omwille van uitkeringen of terugbetalingen. Tevens hangt hiermee een anti-rechtsmisbruikbepaling samen. Deze bepaling houdt in dat de activa die bijkomend belegd werden in de onderneming en dit in de laatste drie jaar voor het overlijden van de bedrijfsleider, niet in aanmerking komen voor de vrijstelling. Deze komen echter wel in aanmerking voor de vrijstelling indien deze belegging voldoet aan rechtmatige financiële of economische behoeften. Hetzelfde geldt ook voor kapitaalverhogingen of bijkomende leningen. Hiermee wil de wetgever vermijden dat de eigenaar voor zijn overlijden, waarvan hij weet dat het zich in de nabije toekomst zal voordoen, nog belangrijke inbrengen doet en zo deze inbrengen kan laten meegenieten van de vrijstelling.

Artikel 6obis VI. W. Succ. vereist tevens dat er voldaan is aan specifieke vormvereisten en vergt een transparante bedrijfsvoering. Vooreerst moet uitdrukkelijk in de aangifte worden verzocht om de toepassing van het artikel 6obis VI. W. Succ.. In een afzonderlijke rubriek van de aangifte moeten de activa of aandelen worden gespecificeerd waarvoor de toepassing van het artikel 6obis VI. W. Succ. wordt verzocht. Aanvullend moet bij de aangifte een attest worden gevoegd, dat wordt uitgereikt door het Vlaamse Gewest waaruit kan worden opgemaakt dat er aan de gestelde voorwaarden, inzake tewerkstelling en kapitaal, van het artikel 6obis VI. W. Succ. is voldaan.

Een aanvullende aangifte moet worden verstrekt indien niet langer aan de voorwaarden is voldaan en dit dient te gebeuren binnen de vijf maanden na het moment waarop de verschuldigheid definitief is vastgesteld.

Tenslotte moet de onderneming de jaarrekening volgens de relevante boekhoudwetgeving opstellen en dit voor een periode van drie jaar voor het overlijden en tot vijf jaar na het overlijden van de bedrijfsleider. Indien de boekhoudwetgeving een bedrijf vrijstelt van het opmaken van een jaarrekening, kan er dus aanspraak worden gemaakt op de vrijstelling van het artikel 6obis VI. W. Succ. zonder dat het bedrijf een jaarrekening moet kunnen voorleggen.

2.1.2 Pijnpunten verbonden aan artikel 6obis VI. W. Succ.

Belangrijkste pijnpunten betreffen de onderliggende premissen, de complexiteit en het bereik van de maatregel en de administratiekosten die gepaard gaan met het verzamelen van de gegevens nodig om de vrijstelling toe te staan.

2.1.2.1 De onderliggende premissen

Het specifiek voorzien van kortingen op overdrachtsbelastingen bij overlijden van de bedrijfsvoerder, geeft aan dat verondersteld wordt dat de successierechten dermate zwaar op de middelen van een familiebedrijf kunnen wegen dat het moet stopgezet worden.

Het aantal studies die de relatie tussen de fiscale lasten en de faillissementskans van een onderneming bevestigen is eerder beperkt. De studies hebben eerder betrekking op de Verenigde Staten. Studies rond de effecten van successierechten op de continuïteit van de bedrijven in Vlaanderen zijn niet voorhanden.

Holtz-Eakin, Joulfaian en Rosen (1993, p. 71) stellen dat ondernemingen die met de fiscale implicaties van het overlijden van de bedrijfsleider worden geconfronteerd wel degelijk geconfronteerd worden met liquiditeitsbeperkingen die een rem vormen op het verder uitbouwen van een bedrijf.

Brunetti (2006) vindt dat een gebrek aan liquiditeiten in het vermogen van de ondernemer, de erfgenamen er toe aanzet om een deel van de geërfde onderneming te verkopen om zo de successierechten op de overgedragen onderneming te kunnen betalen (Brunetti, 2006, p. 1976). Joulfaian (2009, p. 2) wijst er echter op dat het onderzoek van Brunetti voorzichtig geïnterpreteerd moet worden, aangezien er methodisch enkele belangrijke aspecten over het hoofd worden gezien.

Ook Haug *et al.* (2009, p. 6) leiden uit hun onderzoek af dat de successierechten ertoe leiden dat de onderneming na het overlijden van de overdrager slechter af is qua liquiditeit.

Van der Merwe (2009, p. 54) verwijst naar het artikel van De Visscher *et al.* (1995) die verklaarden dat vele bedrijven geen intergenerationele overdracht kunnen doen, juist omwille van de liquiditeitsproblemen waaraan ze het hoofd moeten bieden.

Volgens Hurst en Lusardi (2004, p. 322) stellen liquiditeitsbeperkingen gezinnen minder in staat om te lenen en bijgevolg zullen deze gezinnen minder geneigd zijn nieuwe ondernemingsprojecten te lanceren.

Joulfaian (2009, p. 8) stelt dat het effect van de successierechten enerzijds en het effect van de managementvaardigheden van de erfgenamen anderzijds, op het overleven van de onderneming moeilijk van elkaar te onderscheiden zijn. Het is immers een feit dat het niet alleen de successierechten zijn die een invloed hebben op de continuïteit van ondernemingen. Wanneer de eigenaar van het bedrijf sterft neemt deze ook ervaring, knowhow en contacten met zich mee. Ook daardoor kan het overleven van de onderneming in het gedrang komen.

Een andere factor die een mogelijke invloed heeft op de continuïteit van ondernemingen is het niet beschikbaar zijn van familieleden die geschikt zijn om in het management van de onderneming te zetelen. In sommige gevallen kandideren teveel familieleden voor de weinige managementposities (Chittoor en Das, 2007, p. 71). In het eerste geval kan dit eventueel leiden tot de stopzetting van het bedrijf omdat er geen adequate manager wordt gevonden. In het tweede geval daarentegen komt

de continuïteit in het gedrang doordat er hoogstwaarschijnlijk conflicten zullen ontstaan over wie er al dan niet een managementpositie mag bekleden.

Van der Merwe (2009, p. 59) verwijst naar de onderzoeken van Venter en Boshoff (2007) en Prince en File (1996) die verklaren dat een succesvolle opvolging van de eigenaar van een bedrijf er voor kan zorgen dat de continuïteit van het familiebedrijf wordt verzekerd. Dit wordt tevens bevestigd door Le Breton-Miller, Miller en Steier (2004)¹, namelijk dat een geschikt leiderschap van de familieleden zorgt voor de voortzetting van het familiebedrijf.

Een andere belemmering voor de continuïteit van de familieonderneming is het aantal aandeelhouders. Gallo (2006)² vond dat oude bedrijven hun continuïteit te danken hadden aan het snoeien in de aandeelhouders. Er werd dus aangeraden om het aantal familiale aandeelhouders uit te dunnen om zo de continuïteit van de familiale onderneming te verzekeren.

Grossmann en Strulik (2008, p. 2) waarschuwen voor regelgeving die de continuïteit kost wat kost verzekert en die er indirect toe leidt dat erfgenamen die weinig geschikt zijn voor het voortzetten van de familiale onderneming het bewind overnemen. Dergelijke erfgenamen zullen het familiebedrijf inefficiënt leiden, minder investeren en minder mensen aanwerven. Dit zal een negatieve invloed hebben op de economie. (Grossmann en Strulik, 2008, p. 3).

2.1.2.2 *Het bereik van de maatregel*

De effectiviteit van de maatregel kan worden afgeleid van het aantal ontvangen aanvragen voor de gunstmaatregel. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de evolutie van 2006-2009. Tevens wordt melding gemaakt van het aantal aanvragen dat resulteerde in een positief attest (Vlaamse Belastingdienst, 2009, p. 31). Er wordt gekeken naar de situatie die voor de invoering van de crisismaatregel gold, omdat de crisismaatregel slechts van tijdelijke aard is en er dus verwacht wordt dat deze binnenkort afgeschaft zal worden. Tevens wordt er enkel een beeld geschetst van de ondernemingen die voor de volledige vrijstelling in aanmerking komen en dus niet voor de proportionele vrijstelling waarvan ondernemingen kunnen genieten indien ze slechts gedeeltelijk voldoen aan de loonlastenvoorwaarde.

	2006	2007	2008	2009
Ontvangen aanvragen	57	66	76	89
Positieve attesten	51	59	71	76

Tabel 1: Aantal aanvragen voor de vrijstelling inzake artikel 6obis VI. W. Succ.

Uit bovenstaande tabel concluderen we dat het aantal aanvragen eerder beperkt is. Er werden in 2009 slechts 89 aanvragen ingediend voor de vrijstelling en in de jaren voordien was dit aantal zelfs nog beperkter. Het aantal ontvangen aanvragen en het aantal positieve attesten vertonen een stijgende trend doorheen de vier bestudeerde jaren. Om een uitspraak te kunnen doen over de effecten van de maatregel, moeten deze cijfers gerelateerd worden aan het aantal overdrachten

¹ In Mazzola *et al.* (2008, p. 239)

² In Lambrecht en Lievens (2008, p. 299).

van familiebedrijven in deze periode. Wetende dat van alle KMO's³ er in België 28% zullen overgedragen worden in de volgende tien jaar (Mandl en Voithofer, 2010, p. 6) en uitgaande van de vaststelling dat in België 70% van alle ondernemingen familiebedrijven zijn (Ceysens, 2008, p. 11-12)⁴ kan een ruwe schatting gemaakt worden op de te verwachten overdrachten per jaar. Deze gegevens worden in de volgende tabel voorgesteld.

	2006	2007	2008	2009
Aantal KMO's (≤ 50 werknemers) ⁵	27.996	27.408	28.061	33.409
Aantal familiale KMO's ⁶	19.597	19.186	19.643	23.386
Aantal familiale KMO's over te dragen in de volgende 10 jaar ⁷	5.487	5.372	5.500	6.548
Aantal over te dragen familiale KMO's per jaar	549	537	550	655

Tabel 2: Berekening van het aantal over te dragen familiale KMO's in Vlaanderen

Als de twee bovenstaande tabellen worden vergeleken met elkaar dan valt het op dat de doelgroep van de over te dragen familiale ondernemingen per jaar telkens bijna tien keer hoger ligt dan bedrijven die werkelijk een aanvraag indienen om van de gunstmaatregel gebruik te willen maken. Een mogelijke verklaring hiervoor wordt teruggevonden in het Witboek Familiebedrijven (Ceysens, 2008, p. 31) namelijk dat het artikel 6obis Vl. W. Succ. te weinig gekend is bij de doelgroep waarop het zich richt.

Door het nastreven van multipale doelstellingen vallen specifieke doelgroepen uit de boot: hoewel er zich tevens een opvolgingsprobleem kan voordoen bij eenmanszaken, bleven deze tot 2010 uitgesloten van deze maatregel. De anti-crisismaatregel heeft het bereik van deze maatregel tijdelijk verbreedt. Vermoedelijk was de beweegreden voor het initieel uitsluiten van deze eenmanszaken dat door het verdwijnen van dergelijke ondernemingen minder werkgelegenheid verloren gaat.

2.1.2.3 De complexiteit van de maatregel

Het belastingstelsel is best niet te complex voor de belastingbetaler opdat deze zijn rechten en plichten correct en zonder al te hoge zoekkosten zou kunnen inschatten. Complexe maatregelen belemmeren soms ook de correcte inning door de fiscale administratie (Musgrave en Musgrave, 1989, p. 216). Artikel 6obis Vl. W. Succ. is absoluut niet eenvoudig te begrijpen voor de belastingbetaler. Vooreerst is het zo dat het artikel veel voorwaarden bevat waaraan een familiebedrijf moet voldoen om van het gunsttarief te kunnen genieten, en dit zowel voor als na het overlijden van de eigenaar. Ten tweede zijn deze voorwaarden op zich complex en experts wijzen op interpretatieverschillen. Een derde mogelijke complexiteitsfactor is het aanwezig zijn van heel wat alternatieven, waardoor het geheel van alle maatregelen en de voor- en nadelen van de

³ KMO's worden, conform Unizo (2009, p. 2) gedefinieerd als bedrijven met minstens vijf en hoogstens vijftig werknemers. De € 500.000 loonlasten wordt tevens geacht ongeveer gelijk te zijn aan vijf werknemers.

⁴ De gegevens die werden besproken in Ceysens, zijn die van het IFERA uit 2003.

⁵ Bron: Unizo (2009-1) en Unizo (2009-2)

⁶ Hier wordt op het aantal KMO's, het percentage familiebedrijven berekend (dus 70%)

⁷ Op het aantal familiale ondernemingen wordt een percentage van 28% gerekend, aangezien dit het aantal overgedragen ondernemingen is in de volgende 10 jaar (Mandl en Voithofer, 2010, p. 6)

verschillende planningsscenario's moeilijk te overzien zijn. Wanneer welk alternatief het beste wordt toegepast, hangt af van geval tot geval. Familiebedrijven dienen beroep te doen op een successieplanner of een fiscaal expert om de maatregel volkomen te doorgronden.

2.1.2.4 De corresponderende administratie- en inningskosten

Volgens Musgrave en Musgrave (1989, p. 216) moeten de administratiekosten voor de belastingbetaler en de inningskosten voor de overheid zelf zo laag mogelijk worden gehouden en dit wanneer er tevens rekening wordt gehouden met alle andere doelstellingen.

De aanvraag voor de gunstmaatregel brengt heel wat administratieve rompslomp met zich mee en dit zowel voor de aanvrager van de vrijstelling alsook voor de Administratie die controleert of een onderneming al dan niet aan alle voorwaarden voldoet. Het Jaarverslag van 2009 van de Vlaamse Belastingdienst vermeldt in dit verband de totale doorlooptijden van de verwerking van de dossiers inzake artikel 6obis Vl. W. Succ.. Voor 2007 bedroegen deze 34 dagen, voor 2008 48 en voor 2009 40 dagen. Dit is volgens de Administratie zelf te wijten aan het feit dat de meeste aanvragen onvolledig zijn en dat er heel wat stukken door hen zelf moeten worden opgevraagd. Volgens hen is het in de praktijk vaak zo dat het verkrijgen van gegevens in verband met de loonlasten van een onderneming moeilijk verloopt. Dit is zelfs nog complexer wanneer de aanvraag betrekking heeft op buitenlandse tewerkstelling (Vlaamse Belastingdienst, 2009, p. 46).

2.2 Artikel 14obis Vl. W. Reg.: de bedrijfsschenking

De regeling betreffende de bedrijfsschenking tijdens het leven van de schenker zit vervat in het artikel 14obis van het Wetboek van Registratierechten, verder afgekort als art. 14obis W. Reg.. In Vlaanderen wordt hierop een verminderd vlak tarief van 2% aangerekend, in Brussel 3% en in Wallonië 0%. Er wordt geen rekening gehouden met de waarde van het bedrijf dat geschonken wordt, noch met de band tussen de schenker en de begunstigde. Deze regeling levert een enorme belastingsbesparing op in vergelijking met de normale schenkingstarieven, zeker wanneer er geen verwantschap bestaat tussen de schenker en de begunstigde.

De schenking gebeurt via een notariële schenking tijdens het leven van de schenker. Er bestaan twee verschillende regelingen: de regeling inzake de eenmanszaak en de regeling betreffende de aandelen in een vennootschap. Het betreft een schenking van een eenmanszaak of een onderneming die niet in een vennootschap werd geïncorporeerd of aandelen van een vennootschap, wanneer deze zijn werkelijke zetel heeft in een lidstaat van de Europese Unie. Het betreft dus niet het schenken van zuivere patrimonium- of holdingvennootschappen (Spruyt, 2007).

In de literatuur worden enkele voordelen opgesomd van deze inter vivos benadering (Bjuggren en Sund, 2005, p. 308-309). Het belangrijkste voordeel is dat de opvolger bij de overdracht van het familiebedrijf beroep kan doen op de overdrager. Dit wordt als een belangrijke opportuniteit gezien. Zo kan er bij leven deskundige kennis van de bedrijfsleider worden overgedragen en bijgevolg kunnen diverse fouten worden vermeden. Het gaat om kennis die anderen in het bedrijf niet bezitten en die dus uitsluitend uit de ervaring van de bedrijfsleider voortspruiten.

De voorwaarden van het artikel 14obis W. Reg. zijn minder omslachtig zijn dan diegene die werden opgenomen in het artikel 6obis W. Succ.⁸. Consequent daarmee valt ook de vrijstelling lager uit. Desalniettemin moeten er bij de schenking nog heel wat formaliteiten worden vervuld.

In beide gunstregelingen geldt dat de ondernemingsactiviteit moet worden voortgezet, voor een termijn van 5 jaar na de overdracht, hetzij bij overlijden, hetzij onder levenden (Muyters, 2009, p. 44). Beide maatregelen gelden ook voor eenmanszaken. In het kader van artikel 14obis W. Reg. moet er aan de desbetreffende voorwaarden voor eenmanszaken worden voldaan.

In de praktijk valt het op dat de maatregel uit het artikel 14obis W. Reg. heel weinig succes heeft en de bestaansreden hiervan wordt in twijfel getrokken. De bedrijfsschenkingen blijken sterke concurrentie te kennen van de 3% en 7% schenkingen zoals voorzien in artikel 131, §2 van het Wetboek van Registratierechten.

2.3 Artikel 131, §2 Vl. W. Reg.: de vlakke schenkingstarieven voor roerende goederen

Naast de twee besproken alternatieven bestaat er nog een derde regeling, namelijk het schenken van roerende goederen tegen een vlak tarief⁹. Dit vlakke schenkingstarief, geldig op de schenking van roerende goederen in Vlaanderen is afhankelijk van de graad van verwantschap tussen de schenker en de begiftigde. Wanneer deze schenking plaatsvindt in rechte lijn of tussen echtgenoten of wettelijk samenwonenden, dan kan er worden geschonken tegen een vlak tarief van 3%. Wanneer er wordt geschonken aan andere personen, dan kan deze schenking gebeuren tegen een vlak tarief van 7%. Dit betekent dus een hele besparing ten opzichte van de normale progressieve successietarieven. Hierbij wordt, net zoals bij de maatregel uit artikel 14obis Vl. W. Reg., bij het overlijden van de schenker binnen de drie jaar na de schenking, het overgedragen vermogen niet opnieuw belast.

Het valt op dat bij de schenking aan het vlakke tarief van 3% of 7% niet aan specifieke voorwaarden pre-overlijden moet worden voldaan in tegenstelling tot de twee andere regelingen. Vaak zal er dus worden gechopt voor de schenking aan het vlakke tarief gezien de beperkte voordelen van de bedrijfsschenking aan 2%. Daarenboven zijn er geen vereisten waaraan moet worden voldaan na het overlijden.

⁸ Artikel 6obis Vl. W. Succ. en artikel 14obis Vl. W. Reg.

⁹ Artikel 131 Vl. W. Reg., § 2

3 Rechtsvergelijkend onderzoek

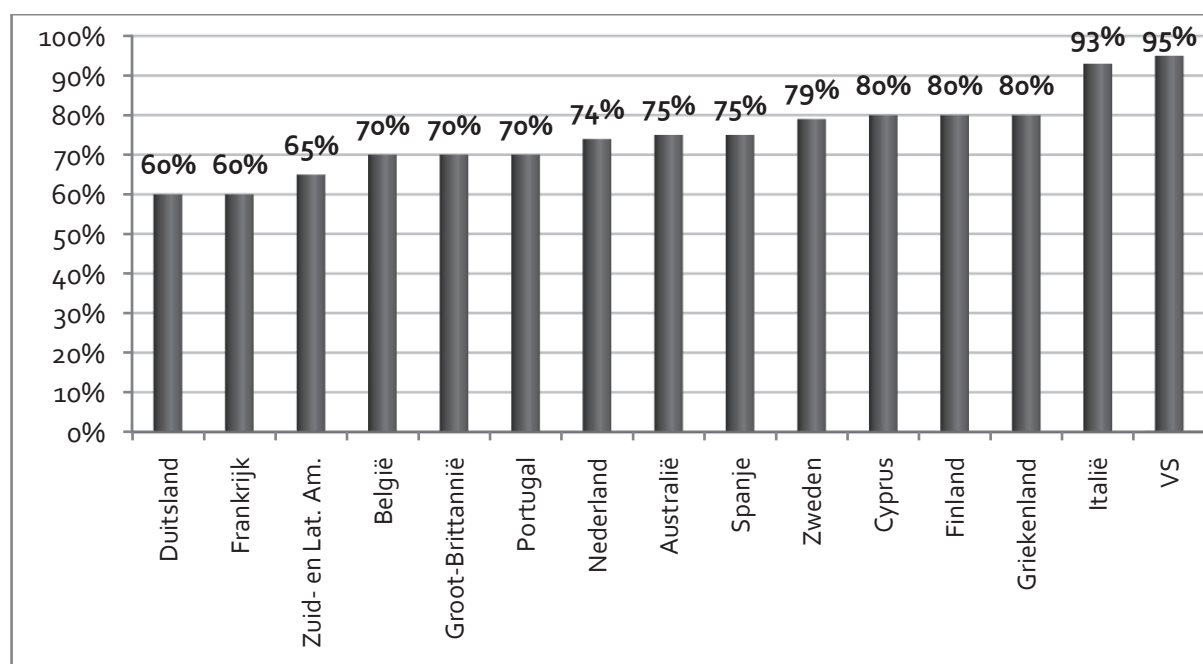
In dit deel wordt er een internationale vergelijking opgezet met betrekking tot maatregelen die gelden in het buitenland vergelijkbaar met het artikel 6obis van het Wetboek van Successierechten.

De inhoud van dit hoofdstuk ziet er als volgt uit: vooreerst wordt een vergelijking gemaakt tussen een aantal landen inzake het belang van familiebedrijven en successierechten. Vervolgens wordt overgegaan naar een analyse van de heersende successierechten bij de overdracht van een (familie)bedrijf in een bepaald land. Tenslotte wordt dit hoofdstuk op zijn geheel geanalyseerd en wordt er een conclusie uit getrokken.

3.1 Bepaling van de te bestuderen EU-landen

3.1.1 Het belang van familiebedrijven en het aantal te transfereren bedrijven

Voor internationaal uniform gedefinieerde data m.b.t. het percentage familiebedrijven wordt een beroep gedaan op gegevens van december 2003 die door het IFERA¹⁰ werden verzameld in hun artikel "Family Business Dominate"¹¹. Deze grafiek geeft een homogeen beeld van het percentage familiebedrijven op het totaal aantal bedrijven per land en dit op één bepaald tijdstip.

Figuur 1: Het percentage familiebedrijven van het totaal aantal bedrijven per land (2003)

Het valt in de bovenstaande figuur op dat Duitsland en Frankrijk onderaan staan in wat betreft het aantal familiebedrijven op het totaal aantal bedrijven. In de Verenigde Staten echter zijn bijna alle bedrijven een familiebedrijf. Het percentage familiebedrijven in Nederland ligt ongeveer in het midden en komt bijna overeen met het gemiddelde van alle percentages van deze landen. In België wordt op basis van deze definitie 70% van de bedrijven gemarkeerd als familiebedrijf. Ditzelfde percentage wordt teruggevonden in Portugal en Groot-Brittannië.

¹⁰ International Family Enterprise Research Academy

¹¹ zie Ceysens (2008, p. 11-12).

Gegevens in verband met het aantal over te dragen ondernemingen werd in de literatuur van Mandl en Voithofer (2010, p. 6) teruggevonden. Deze gegevens vloeiden niet voort uit hun eigen onderzoek, maar deze vatten de literatuur samen waarop een beroep gedaan werd.

Land	Aantal over te dragen ondernemingen
België	28% van alle KMO's zullen worden overgedragen in de volgende tien jaar.
Denemarken	30% van alle bedrijven zullen veranderen van management in de komende vijf tot tien jaar.
Finland	16% van de bedrijven zullen worden overgedragen in de volgende vijf jaar. Dit komt ongeveer neer op 40.000 bedrijven. De reden van deze overdracht is de leeftijd van de bedrijfsleiders.
Frankrijk	58% van de bedrijven zullen worden overgedragen in de volgende vijf jaar.
Duitsland	Ongeveer 17% van de familiebedrijven zullen moeten worden overgedragen. Dit wil zeggen dat per jaar ongeveer 71.000 eigenaars hun opvolging moeten regelen.
Hongarije	Ongeveer de helft van de micro en kleine bedrijven zullen moeten worden overgedragen binnen de vijf jaar.
Nederland	Ongeveer een vierde van de familiebedrijven plannen hun opvolging binnen de volgende vijf jaar of langer.
Noorwegen	50% van de bedrijven zullen een verandering in eigenaarschap ondergaan binnen de volgende tien jaar.
Slovenië	Ongeveer 60% van de bedrijfsleiders die ouder zijn dan 51 jaar, zullen een overdracht plannen in de volgende vijf jaar.
Zweden	Ongeveer 2.300 bedrijven zullen jaarlijks worden overgedragen, dit is zo ongeveer 10% in de komende vijf jaar.

Tabel 3: Het aantal over te dragen ondernemingen per land (in alfabetische volgorde)

Bron: Mandl en Voithofer (2010, p. 6)

Uit de bovenstaande tabel kan worden besloten dat toch heel wat familiebedrijven moeten worden overgedragen in de nabije toekomst. In Frankrijk is dit aantal overgedragen ondernemingen enorm talrijk. De cijfers onderling moeten echter met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, want de percentages van de verschillende landen werden op een andere noemer geplaatst. Het ene percentage heeft betrekking op familiebedrijven, het andere op micro- en kleine bedrijven, nog een ander op bedrijven in het algemeen. Onderlinge vergelijking van de data is dus niet aangewezen.

Familiebedrijven maken daarnaast ook een belangrijk deel uit van de wereldeconomie. Dit tonen de cijfers aan van het IFERA (2003)¹².

Land (in alfabetische volgorde)	Bijdrage van de familiebedrijven tot het bruto nationaal product
België	55 %
Duitsland	55 %
Finland	40 - 45 %
Frankrijk	60 %
Nederland	54 %
Portugal	60 %
Spanje	65 %

Tabel 4: De bijdrage van familiebedrijven tot het BNP per land

¹² Deze gegevens werden teruggevonden in Ceysens (2008, p. 12).

De percentages in bovenstaande tabel liggen niet zo ver uit elkaar. Het valt echter wel op dat in Spanje deze bijdrage tot het bruto nationaal product het grootst is. De percentages van familiebedrijven in België, Duitsland en Nederland vallen ongeveer samen.

Behalve aan het BNP leveren familiebedrijven een belangrijke bijdrage aan de rijkdom en de werkgelegenheid en dit geldt in ongeveer elk land van de wereld. Dit punt werd aangehaald door Venter *et al.* (2005, p. 283)¹³.

3.1.2 Het belang van de overdrachtsbelastingen

Het aandeel van de opbrengsten uit schenkings- en successierechten in de totale ontvangsten geeft het belang weer van deze transactiebelastingen als bron van inkomsten voor de overheid. Het zou beter zijn moesten er cijfers voor handen zijn die specifiek betrekking hebben op de overdracht van (familie)bedrijven. In vele landen worden de inkomsten uit schenken en vererving geglobaliseerd. In de onderstaande tabel (op basis van onderzoek van Maisto (2010, p. 33); betrekking op 2008) valt het op dat de meeste landen een verwaarloosbare opbrengst hebben van de erfbelasting in vergelijking met de totale belastingsopbrengsten. Bij de meeste landen is dit percentage zelfs kleiner dan 1%. Uitzonderingen hierop zijn België, alsook de afzonderlijke gewesten van België, Denemarken, Finland, Nederland, Portugal en Servië. Bij Nederland hebben de gegevens echter wel betrekking op zowel de erfbelasting, als de schenkingsheffingen, als ook op de overdrachtbelasting. Dit kan een mogelijke verklaring vormen voor het hoge percentage opbrengsten op de totale belastingsopbrengsten. In Portugal echter hebben de opbrengsten betrekking op het zegelrecht en in Denemarken en Servië ligt de mogelijke oorzaak van de hoge opbrengsten in het feit dat de cijfers niet alleen betrekking hebben op de opbrengsten uit de erfbelasting, maar ook uit de schenkingsheffing. Het aandeel van de successierechten in België is torenhoog in vergelijking met de percentages in de andere landen.

¹³ Venter *et al.* (2005, p. 283) haalden deze informatie uit het onderzoek van IFERA uit 2003. Dezelfde punten werden aangehaald door Sharma (1997) en Tan en Fock (2001).

Land	Opbrengst inzake de erfbelasting (in % van totale opbrengsten)
België	5,16
• Vlaanderen	4,90
• Brussel	16,55
• Wallonië	3,94
Denemarken ¹⁴	2,30
Duitsland	0,85
Finland	1,36
Frankrijk	2,07
Griekenland	0,20
Hongarije	0,91
Italië ²⁰	0,09
Kroatië ²⁰	0,03
Luxemburg	0,62
Nederland ¹⁵	1,30
Noorwegen ²⁰	0,18
Polen ²⁰	0,20
Portugal ¹⁶	4,33
Servië ²⁰	2,80
Spanje ²⁰	0,03
Tsjechië	0,02
Verenigde Staten	0,98
Verenigd Koninkrijk ¹⁷	0,05
Zwitserland	Tussen 1,15 en 3,5 (afhankelijk van het kanton)

Tabel 5: Opbrengsten inzake erfbelasting per land

Bron: Maisto (2010, p. 33)

Deze opbrengsten inzake vermogensbelasting, erfbelasting en schenkbelasting kunnen tevens in een percentage ten opzichte van het bruto binnenlands product worden geplaatst (Cremer en Pestieau (2009, p. 6).

¹⁴ Dit percentage verwijst naar opbrengsten van zowel de erfbelasting als de schenkbelasting omdat er geen aparte data voor de opbrengsten van de erfbelasting bestaan.

¹⁵ Dit percentage heeft betrekking op de opbrengsten van zowel de erfbelasting, als de schenkbelasting alsook de overdrachtsbelasting.

¹⁶ Dit percentage heeft betrekking op de opbrengsten van het zegelrecht, omdat er geen gegevens beschikbaar zijn voor de erfbelasting.

¹⁷ Dit percentage is niet gebaseerd op werkelijke data, maar op een begrotingsrapport voor 2008.

Land	Opbrengst inzake de vermogens-, erf-, en schenkbelasting (in % van het BBP)
België	0,59
Denemarken	0,20
Duitsland	0,18
Finland	0,31
Frankrijk	0,52
Griekenland	0,11
Hongarije	0,07
Ierland	0,15
IJsland	0,08
Italië	0,00
Luxemburg	0,15
Nederland	0,33
Noorwegen	0,09
Oostenrijk	0,06
Polen	0,02
Portugal	0,02
Slowakije	0,00
Spanje	0,26
Tsjechië	0,02
Turkije	0,02
Verenigde Staten	0,24
Verenigd Koninkrijk	0,26
Zweden	0,04
Zwitserland	0,20

Tabel 6: De opbrengst inzake vermogens-, erf- of schenkbelasting in procent van het BBP per land (stand in 2005)

Bron: Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD) (2007)¹⁸

Uit tabel 6 kan worden besloten dat vermogens-, erf- en schenkingsbelastingen slechts een klein percentage van het bruto binnenlands product uitmaken. Bij de meeste landen maken de vermogens-, erf- en schenkingsbelastingen slechts voor maximaal 0,30% uit van het BBP. Hierop zijn er vier uitzonderingen, namelijk België, Finland, Frankrijk en Nederland. Het valt echter wel op dat de opbrengsten inzake de erfbelasting in België opnieuw het hoogst zijn. Een ander opvallend punt is dat de drie hoogste percentages vermogens-, erfenis- en schenkingsbelastingen terug te vinden zijn bij België en zijn twee buurlanden, Frankrijk en Nederland.

3.1.3 Diverse regelingen in andere staten

3.1.3.1 Vermogens- of erfenisbelasting

Vooraleer in detail in te gaan op de regelingen die van kracht zijn in Nederland, Frankrijk, Duitsland, het VK en de VS geven we een beknopt overzicht van de toestand in een groot aantal andere landen.

¹⁸ Deze tabel werd teruggevonden in Joint Committee on taxation (2007, p. 32)

Volgens de OESO (2009, p. 94) verleent **Japan** een vermindering van 10% en **Spanje** een vermindering van 95%. In Spanje kan een vrijstelling van 95% van de waarde van het bedrijf worden bekomen, wanneer de begunstigde, de onderneming aanhoudt voor een periode van minstens tien jaar, vanaf het tijdstip van overlijden van de erflater (Næss-Schmidt *et al.*, 2010, bijlage p. 33). Het moet hierbij gaan om de daadwerkelijke uitvoering van een ondernemingsactiviteit en hierbij worden de beleggingsactiviteit en de handel in vastgoed uitgesloten. Vervolgens is het ook vereist dat bij een overgang bij overlijden, de overledene minstens 15% van het ondernemingsvermogen moet bezitten en waarbij de onderneming zorgde voor minstens 50% van zijn inkomen. Bij de inter vivos overdracht is het vereist dat de schenker ofwel gehandicapt is, ofwel minstens 65 jaar is (Sonneveldt en Zuidervijk, 2005, p. 286). Ook in **Finland** kan een gedeeltelijke vrijstelling worden bekomen wanneer er aan bepaalde voorwaarden is voldaan. De regeling in Finland heeft specifiek betrekking op de overdracht van bedrijven en land- en bosbouwondernemingen. De eerste voorwaarde waaraan moet worden voldaan is dat de belastbare erfenis betrekking moet hebben op een boerderij, een ander bedrijf of een participatie in een dergelijk bedrijf. De begunstigde moet de onderneming voortzetten en de erfenisbelasting moet hoger zijn dan € 850 rekeninghoudend met de grootte van het bedrijf of van de boerderij in relatie tot het andere geërfde vermogen (Næss-Schmidt *et al.*, 2010, bijlage p. 11). Bij de overdracht van een vennootschap, moet de erfgenaam minstens 10% verkrijgen. Verder zal een Finse onderneming ook een intrestvrije betalingsperiode van vijf jaar worden toegestaan voor dat deel van de successierechten dat kan worden toegewezen aan de activa van de onderneming of de boerderij (Næss-Schmidt *et al.*, 2010, p. 26).

Van Suntum *et al.* (2008, p. 3) van "Stiftung Familienunternehmen" geven een overzicht van de landen waar er al dan niet successierechten worden geheven. Hieruit blijkt dat ook in **Australië, Canada, Letland, Malta, Nieuw-Zeeland** en **Zwitserland** de successierechten zijn afgeschaft. Daarnaast tonen ze dat **Portugal** en **Oostenrijk** sinds kort geen successierechten meer heffen. Dit geldt tevens voor **Roemenië** (Næss-Schmidt *et al.*, 2010, p. 17). De Europese Commissie (2006-1, p. 8) wijst er op dat **Estland, Cyprus** en **Slowakije** de successierechten eveneens hebben afgeschaft.

Familiebedrijven in **Noorwegen** hebben de mogelijkheid om de successierechten te spreiden over een periode van zeven jaar en dit zonder dat er interesten op verschuldigd zijn. De overdracht van een bedrijf wordt belast met tarieven gekoppeld aan belastingsschijven (Mandl, 2008, p. 87).

Hongarije stelt een aantal bedrijfsvermogens, zoals aandelen, vrij en past ook enkele speciale regels toe bij het erven van landbouwgrond (Næss-Schmidt *et al.*, 2010, bijlage p. 19). In **Italië** daarentegen wordt de meerderheid van de bedrijfsoverdrachten of van een belang in een bedrijf naar de echtgeno(o)t(e) of nabestaanden vrijgesteld, wanneer deze laatste de ondernemingsactiviteit voortzetten. De vrijstelling heeft dus geen betrekking op een bedrijf dat na de overdracht slechts passief wordt aangehouden door de nabestaanden.

In **Zweden**, gelden de successierechten bij de overdracht van een onderneming niet (Ydstedt en Patten, 2010; Bjuggren en Sund, 2005, p. 305). Deze werden samen met de schenkingsrechten op 1 januari 2005 afgeschaft. Anders Ydstedt, de voorzitter van "Scontech Strategy advisors", en Dick Patten, de voorzitter van "The American Family Business Institute" argumenteren dat de reden voor deze afschaffing te vinden is in het feit dat twee van de grootste bedrijven van Zweden, Ikea en

Tetrapak verhuisd waren, net omwille van de hoge successierechten die toen van toepassing waren in Zweden (Ydstedt en Patten, 2010).

Griekenland verminderde tevens de successierechten voor bedrijfsoverdrachten naar familieleden. Deze hervorming vond plaats in 2002 en heeft enkel betrekking op de overdracht van vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid. Het verminderde belastingstarief dat nu wordt toegepast is 2,4%. Het tarief voor overdrachten naar erfgenamen die geen band hebben met de eigenaar-overlater daarentegen, bleef ook na de hervorming in 2002 onveranderd (=20%) (Tsoutsoura, 2010, p. 1). Griekenland heeft dus geen voorkeursbehandeling voor familiebedrijven, maar het tarief dat wordt geheven, is wel afhankelijk van de verwantschapsband tussen de overdrager en de begunstigde. Het tarief is echter onafhankelijk van de kenmerken van het bedrijf zelf (Næss-Schmidt *et al.*, 2010, bijlage p. 17).

Polen staat een vrijstelling toe aan natuurlijke personen die een landbouwgrond of een deel daarvan erven. Het is echter wel zo dat de vrijstelling enkel wordt toegekend wanneer de verwervende persoon het landbouwbedrijf voor vijf jaar voortzet en dit vanaf de datum van verwerving. Om hierop aanspraak te kunnen maken, moet het inwoners betreffen van Polen, van de Europese Unie of van de Europese Vrijhandelsassociatie. De overdracht van residentiële gebouwen, gebouwen gebruikt voor het kweken van gevogelte of dieren, serres en opslagplaatsen voor fruit kunnen niet worden vrijgesteld (Næss-Schmidt *et al.*, 2010, bijlage p. 30).

Næss-Schmidt *et al.* (2010, p. 25)¹⁹ verklaren dat er zes landen zijn, die geen speciale voorkeursbehandeling hebben inzake de overdracht van familiebedrijven of bedrijven die in het bezit werden gehouden tot aan de dood van de eigenaar. Deze zes landen zijn: **Bulgarije, Denemarken, Ierland, Litouwen, Luxemburg en Slovenië**. In **Tsjechië** wordt een vrijstelling van successierecht verleend voor de eerste verwerving van een eigendomsaandeel in een coöperatieve onderneming tussen aanverwanten (Næss-Schmidt *et al.*, 2010, bijlage p. 8).

De gegevens in verband met de successierechten die hierboven werden opgesomd, werden in tabel 7 samengevat. Deze werden daarnaast ook afgetoetst aan de gegevens die werden teruggevonden in het artikel van Maisto (2010, p. 28).

Het is echter niet zo dat in elk land de term "successierechten" wordt gehanteerd. Deze term wordt echter wel specifiek in België gebruikt. Er wordt ofwel een erfbelasting geheven ofwel een vermogensbelasting geheven. Een **vermogensbelasting** wordt volgens Næss-Schmidt *et al.* (2010, p. 16) als volgt gedefinieerd: het is een belasting die wordt geheven op de overdrager of op zijn of haar vermogen. Een **erfenisbelasting** daarentegen wordt geheven op de ontvanger van het vermogen, of dus de begunstigde. In tabel 8 wordt een samenvatting gegeven van de landen die werden opgedeeld naargelang ze een vermogensbelasting of een erfenisbelasting hanteren. De gegevens van Næss-Schmidt *et al.* (2010, p. 16) werden aangevuld met de gegevens van Maisto (2010, p. 28) om zo tot het meest volledige beeld te komen met betrekking tot de vermogens- en erfbelasting die in een bepaald land wordt toegepast (tabel 8).

¹⁹ Deze gegevens werden gedetailleerder bestudeerd in de bijlage bij dit werk. Deze bijlage is terug te vinden via: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/consultations/tax/2010/08/inheritance_taxes_report_2010_08_26_attachment_en.pdf

Landen	Vermindering / Afschaffing successierechten
Australië	afschaffing
België	vermindering
Canada	afschaffing
Cyprus	afschaffing
Denemarken	vermindering
Duitsland	vermindering
Estland	afschaffing
Finland	vermindering
Frankrijk	vermindering
Griekenland	vermindering
Ierland	vermindering
Italië	afschaffing
Letland	afschaffing
Litouwen	afschaffing
Luxemburg	vermindering
Malta	afschaffing
Nederland	vermindering
Nieuw-Zeeland	afschaffing
Noorwegen	vermindering
Oostenrijk	afschaffing
Portugal	afschaffing
Roemenië	afschaffing
Slowakije	afschaffing
Spanje	vermindering
Verenigde Staten	vermindering
Verenigd Koninkrijk	vermindering
Zweden	afschaffing
Zwitserland	afschaffing

Tabel 7: Landen op basis van vermindering of afschaffing van de successierechten
Bron: zie bronnenvermelding bij de bespreking hierboven alsook Maisto (2010, p. 28)

Soort belasting	Landen
Vermogensbelasting (estate tax)	Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, 2 kantons in Zwitserland (nl. Graubünden en Solothurn)
Erfbelasting (inheritance tax)	Bulgarije, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk ²⁰ , Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Kroatië, Litouwen, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Polen, Slovenië, Spanje, Tsjechië, bijna alle kantons van Zwitserland (uitzondering: bovenvermelde kantons)
Belasting heeft kenmerken van beide	België ²¹ , Denemarken

Tabel 8: Landen onderverdeeld naargelang vermogensbelasting of erfbelasting
Bron: Næss-Schmidt *et al.* (2010, p. 17) en Maisto (2010, p. 28)

²⁰ Dit gegeven werd ook teruggevonden in Arrondel en Laferrère (2001, p. 5).

²¹ Deze bevinding werd tevens teruggevonden in Deblauwe (2010, p. 147).

Næss-Schmidt *et al.* (2010, p. 16) wijzen er echter wel op dat deze onderverdeling vaak niet wordt gerespecteerd. Hier wordt als voorbeeld, het Verenigd Koninkrijk genomen. Het Verenigd Koninkrijk heft normaal gezien een belasting op de eigendom van de erflater en niet op de hoeveelheid die wordt geërfd (Næss-Schmidt *et al.*, 2010, p. 16 en Dowding, 2008, p. 182). Het Verenigd Koninkrijk maakt dus strikt genomen gebruik van een vermogensbelasting. De belasting krijgt echter in het Verenigd Koninkrijk de term "successierechten" of "erfenisbelasting" (Næss-Schmidt *et al.*, 2010, p. 16 en Maisto, 2010, p. 28). Bepaalde landen, waaronder België, heffen een belasting die zowel kenmerken vertoont van een vermogensbelasting als van een erfenisbelasting. Dit wil zeggen dat de erfgenaam de belastbare persoon zal zijn, maar dat de belastingsvoet onder bepaalde voorwaarden berekend zal worden op de totale waarde van het vermogen van de overledene (Maisto, 2010, p. 28).

In België, Kroatië, Polen, Spanje, Zwitserland en de Verenigde Staten worden de desbetreffende overdrachtsbelastingen regionaal geheven en dus niet op federaal vlak (Maisto, 2010, p. 28).

Maisto (2010, p. 28) wijst er op dat Italië tot 2000 een vermogensbelasting hief en dat er nu werd overgegaan naar een erfenisbelasting. Hetzelfde geldt voor Frankrijk, waar die omschakeling al in 1934 gebeurde. Maisto (2010, p. 32) wijst er op dat de successierechten of de vermogensbelasting vaak gekoppeld wordt aan schenkingsrechten. Het is daarom zeker aangewezen alle landen op een rijtje te zetten en aan te geven welke landen al dan niet successierechten en/of schenkingsrechten heffen. In de onderstaande tabel worden de gegevens weergegeven die aantonen of een land al dan niet een vermogens- of een erfenisbelasting heft wanneer de overdracht plaatsvindt bij het overlijden van de erflater, alsook of het desbetreffende land een schenkbelasting heft wanneer de overdracht plaatsvindt onder levenden.

Land	Vermogens- of erfenisbelasting	Belasting op schenken
België	x	x
Bulgarije	x	x
Cyprus		
Denemarken	x	x
Duitsland	x	
Estland		
Finland	x	x
Frankrijk	x	x
Griekenland	x	x
Hongarije	x	x
Ierland	x	x
Italië	x	x
Luxemburg	x	x
Malta		
Nederland	x	x
Noorwegen	x	x
Oekraïne	x	x
Oostenrijk		
Polen	x	x
Portugal		x
Roemenië		
Servië	x	x
Slowakije		
Spanje	x	x
Tsjechië	x	x
Verenigde Staten	x	
Verenigd Koninkrijk	x	x
Zweden		
Zwitserland	x	x

Tabel 9: Landen die al dan niet vermogens- of erfenisbelasting en/of schenkbelasting heffen
Bron: Næss-Schmidt *et al.*, 2010, p.17

Het valt op in tabel 9 dat in de meerderheid van de landen het bestaan van een regeling inzake de vermogens- of erfenisbelasting gepaard gaat met een regeling inzake de schenkingsrechten.

3.1.3.2 *Recht van overgang*

Het recht van overgang wordt in Vlaanderen geheven op de waarde van de onroerende goederen die in België gelegen zijn, bij het overlijden van een niet-rijksinwoner²². Dit recht is verschuldigd op de algemeenheid van de onroerende goederen die in België gelegen zijn en die de overledene nalaat of die hem toebehoorden. Er geldt een zelfde regeling voor het recht van overgang bij overlijden in het Groothertogdom Luxemburg. Voor het vermogen van een niet-rijksinwoner van de Verenigde Staten dat gelegen is in de Verenigde Staten wordt ook dezelfde regeling toegepast als

²² Artikel 1 VI. W. Succ.

in Vlaanderen en het Groothertogdom Luxemburg. Voor de berekening van de heffingsgrondslag worden de schulden er echter van afgetrokken.

In Nederland werd dit recht van overgang²³ geheven, zowel bij overdrachten onder levenden, als bij overlijden. De heffingsgrondslag werd berekend door de waarde van de situsgoederen te verminderen met de situsschulden die daarop betrekking hebben. Sinds 1 januari 2010 is dit recht van overgang bij overlijden en bij leven afgeschaft in Nederland²⁴.

In Frankrijk worden zowel roerende als onroerende goederen, waarvan deze direct of indirect worden aangehouden in eigendom en die gesitueerd zijn in Frankrijk, dan worden deze onderworpen aan overdrachtsrechten ten kosteloze titel wanneer de schenker of de erflater zijn hoofdverblijfplaats niet in Frankrijk had²⁵.

Omwille van het feit dat al deze regelingen nauw bij elkaar aansluiten, zal er verder niet worden ingegaan op deze materie.

3.2 Overdrachtsheffingen: Vlaanderen versus 4 buurlanden en de V.S.

In wat volgt ligt de focus op Nederland, Frankrijk en Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en de V.S.. De keuze van deze landen is bepaald op basis van het aanwezige wetgevende kader inzake vererving van familiebedrijven. Tevens zijn vnl. de buurlanden relevant in het kader van de mobiliteit van de grondslag. In onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de voornaamste kenmerken van de regeling, het tijdstip van invoering, de gestelde voorwaarden, de uitsluitingsgronden en van een aantal unieke karakteristieken.

²³ Oorspronkelijke artikel 5, 3e lid van de Successiewet van 1956

²⁴ Besluit van 25 mei 2010 nr. DGB2010/878M, Staatscourant 2010, 8153

²⁵ Article 750 ter, 2° du Code général des Impôts

Land	Jaar invoeging	Vrijstelling	Voorwaarde ex ante	Voorwaarde ex post	Uitsluitingsgronden	Unieke aspecten
Duitsland	1997	100% = Verschonungsoption	700% van jaarlijkse loonstaat in 7 jaar voor overlijden Land- of bosbouwvermogen, binnenland bedrijfsvermogen, aandelen in een kapitaalvennootschap	Hoofd-activiteit voortzetten voor 7 jaar Beheersvermogen/bedrijfsvermogen mag maximaal gelijk zijn aan 10%	Bij verkoop of stopzetting binnen de 15 jaar (uitzondering: verkoop onafhankelijk deel en niet met als doel om te bezuinigen) → evenredige aftrek	Opgemaakt naar het voorbeeld van de regeling in het Verenigd Koninkrijk Herinvestering-clausule Guillotine-regeling
	Hervormd in 2009	85% = Regelverschonung	400% van jaarlijkse loonstaat in 5 jaar voor overlijden Land- of bosbouwvermogen, binnenland bedrijfsvermogen, aandelen in een kapitaalvennootschap	Hoofd-activiteit voortzetten voor 5 jaar Beheersvermogen/bedrijfsvermogen mag maximaal gelijk zijn aan 50%	Meer dan 50% bestaat uit beleggingen → belastingen verschuldigd op totale waarde van de onderneming	Anti-misbruik-bepaling Vrijgestelde bedragen voor bepaalde personen Aftrekbedrag voor de kleinste bedrijven van € 150.000
			<u>extra voorwaarden voor aandelen:</u> <ul style="list-style-type: none"> • 25% van de aandelen aanhouden • Maximum 50% mag als "passief" niet operationeel vermogen zijn → meer dan twee jaar voor de overdracht deel uitmaken van de overgedragen onderneming <ul style="list-style-type: none"> • De onderneming niet verkopen binnen de vijftien jaar na de overdracht (uitzondering: niet met als doel te bezuinigen) 			

Land	Jaar invoeging	Vrijstelling	Voorwaarde ex ante	Voorwaarde ex post	Uitsluitingsgronden	Unieke aspecten
Nederland	1998: eerste vorm 2002: wijziging Nieuwe bedrijfsopvolgingsregeling in 2010	Liquidatiewaarde < Goingconcernwaarde < € 1 miljoen → 100% vrijstelling op goingconcernwaarde Goingconcernwaarde < liquidatiewaarde < 1 miljoen euro → 100% vrijstelling op liquidatiewaarde 1 miljoen euro < liquidatiewaarde < goingconcernwaarde → 100% vrijstelling op goingconcernwaarde tot 1 miljoen euro en 83% op goingconcernwaarde boven 1 miljoen euro 1 miljoen euro < goingconcernwaarde < liquidatiewaarde → 100% vrijstelling op verschil goingconcern- en liquidatiewaarde en 100% vrijstelling op goingconcernwaarde en 83% vrijstelling op goingconcernwaarde boven 1 miljoen euro	Aandelen in een vennootschap onder firma, in een naamloze vennootschap of een besloten vennootschap, een participatie in het maatschappelijk kapitaal of ter beschikking gesteld vermogen aan een onderneming in bepaalde situaties Objectieve onderneming 5 jaar eigenaar zijn van de onderneming voor de schenking 1 jaar eigenaar zijn voor het overlijden bij een erfenis Het moet gaan om de verkrijging van een ondernemingsvermogen.	5 jaar voortzetten van de onderneming of 5 jaar de aandelen aanhouden	Activiteit van beleggen	Op basis van goingconcern-waarde en liquidatiewaarde Uitstel van betaling - Verkrijgers van de onderneming die deze voortzetten - Meerdere erfgenamen Rekeninghoudend met buitenvennootschappelijk vermogen

Land	Jaar invoeging	Vrijstelling	Voorwaarde ex ante	Voorwaarde ex post	Uitsluitings-gronden	Unieke aspecten
Verenigd Koninkrijk Business Relief	1984	50% vrijstelling voor beursgenoteerde ondernemingen 100% vrijstelling voor niet-beursgenoteerde ondernemingen	<ul style="list-style-type: none"> • Bedrijf of aandelen • Aandelen van een bedrijf dat niet beursgenoteerd is, inclusief de aandelen die worden verhandeld op de Alternatieve Investeringsmarkt • Holdings van aandelen of effecten die iemand in zijn bezit heeft en die deze de controle geven over een bedrijf, dat volledig beursgenoteerd is op een erkende beurs • Land, gebouwen, een fabriek of machines die in de eigendom van een persoon zijn en die volledig of hoofdzakelijk gebruikt worden in het bedrijf gedurende de laatste twee jaar voor de overdracht van het bedrijf (of vanaf dat het bedrijf ze verwierf wanneer deze recentelijk werden aangekocht) • Land, gebouwen, een fabriek of machines die worden gebruikt in het bedrijf en die worden aangehouden in een trust waarvan een persoon het recht heeft om er de voordelen uit te halen <p>Activiteitsclausule</p> <p>Vermogens die niet uitgesloten zijn</p> <p>Vermogen van het bedrijf mag niet het onderwerp zijn van een bindend verkoopcontract</p>	geen	<p>Verhandeling van vastgoed, verhandeling van aandelen en holding-participaties, uitzondering hierbij is een holding die werkt met ondergeschikten</p> <p>Bedrijven die het onderwerp zijn van een verkoop, tenzij deze verkoop naar een ander bedrijf gebeurt en wanneer die het bedrijf zal voortzetten en waar de verkoper volledig of hoofdzakelijk voor wordt betaald in aandelen van de verwervende onderneming.</p> <p>Bedrijven die worden geliquideerd, tenzij dit deel uitmaakt van een proces om het bedrijf verder te zetten</p> <p>Een vermogen dat in aanmerking komt voor een andere gunstmaatregel</p> <p>Een vermogen dat niet vereist is voor toekomstig gebruik in het bedrijf.</p> <p>Vermogens, die niet hoofdzakelijk worden gebruikt in het bedrijf in de twee jaar voor de overdracht van het bedrijf, ongeacht of dit wordt geschonken of nagelaten via een erfenis</p> <p>Een deel van een vermogen dat niet in aanmerking komt voor de vrijstelling en dat wordt gebruikt in het bedrijf</p>	<p>Wanneer de overdracht tijdens het leven van de schenker plaatsvindt, dan blijft deze vrijgesteld wanneer de schenker niet overlijdt in de 7 jaar na de schenking "potentially exempt transfer"</p>

Land	Jaar invoering	Vrijstelling	Voorwaarde ex ante	Voorwaarde ex post	Uitsluitingsgronden	Unieke aspecten
Frankrijk	2005	75% van de waarde van de aandelen of de onderneming	<p>Vennootschappen en individuele ondernemingen die een industriële, commerciële, ambachtelijke, landbouwactiviteit of vrij beroep uitoefenen bij de overdracht van een bedrijf via schenking of successie en dat wanneer die overdracht handelt in volle eigendom of in het kader van een verdeling van de eigendom (naakte eigendom/ vruchtgebruik)</p> <p>Moet betrekking hebben op 20% van de aandelen van een genoteerde vennootschap of 34% van de aandelen van een niet-genoteerde vennootschap en enkel deze aandelen die betrokken worden in het collectief engagement dat in het kader voor de vrijstelling werd gesloten.</p> <p>Bij afwezigheid van een collectief engagement dat werd gesloten voor de overdracht door overlijden, moet het collectief engagement nog worden gesloten binnen de zes maand na het overlijden en dit tussen de erfgenamen of met andere vennoten. De schenking van vruchtgebruik of met behoud van vruchtgebruik kan genieten van een gedeeltelijke vrijstelling die toegepast wordt op de waarde van het vruchtgebruik of de naakte eigendom die werd overgedragen.</p> <p>Aandelen in holdingvennootschappen komen in aanmerking voor deze maatregel.</p> <p><u>Voor een vennootschap:</u> De erfgenamen moeten een collectieve verplichting afsluiten vanaf de fiscale aangifte. De aandelen mogen niet worden overgedragen binnen de 2 jaar naar iemand die niet bij het collectief engagement betrokken is</p> <p><u>Voor individuele ondernemingen:</u> Onderneming was 2 jaar in eigendom van de erflater</p>	<p><u>Voor individuele ondernemingen:</u> Activiteit moet 3 jaar na overlijden worden voortgezet. Erfgenamen sluiten een engagement af om de onderneming 4 jaar aan te houden</p> <p><u>Voor een vennootschap:</u> Individueel engagement moet door de erfgenamen individueel worden afgesloten voor 4 jaar bij het overlijden of de schenking. Een van de erfgenamen moet tevens gedurende de duur van het collectieve engagement en tijdens de drie jaar die volgen op de overdracht, een directiefunctie in de overgedragen vennootschap uitoefenen.</p>	geen	<p>Cumuleerbaar met andere gunstmaatregelen</p> <p>Vrijgestelde bedragen</p> <p>Verdachte periode</p>

Land	Jaar invoeging	Vrijstelling	Voorwaarde ex ante	Voorwaarde ex post	Uitsluitingsgronden	Unieke aspecten
Verenigde Staten QFOBI (= Qualified Family-Owned Business Interest)	Ingevoerd in 1997, ingetrokken in 2004 en staat gepland om opnieuw in te voeren in 2011	Een vast bedrag van \$ 675.000 (2011)	<p>Gekwalificeerde erfgenaam = een familielid van de erflater ofwel iemand die in het bedrijf werkte voor ten minste 10 jaar voorafgaand aan het overlijden van de erflater</p> <p>De onderneming mag niet publiek verhandeld worden in de 3 jaar voor overlijden</p> <p>Gekwalificeerd familiebedrijfsbelang = ieder belang in een bedrijf met de hoofdzetel in de VS, wanneer het eigenaarschap van het bedrijf op zijn minst 50% bedraagt in één familie. Of 70% bij 2 families of 90% bij 3 families en voor zolang de erflater minstens 30% van het bedrijf in handen heeft.</p> <p>Gekwalificeerd vermogen = het vermogen van een inwoner of burger van de VS van wie de totale waarde van het gekwalificeerde familiebedrijfsbelang van de erflater dat wordt overgedragen naar de gekwalificeerde erfgenamen 50% van het aangepaste brutovermogen van de erflater overstijgt.</p> <p>De erflater moet eigenaar zijn en een materiële deelname bezitten in het bedrijf en dit voor minstens 5 van de 8 jaar die voorafgingen aan het overlijden van de erflater.</p> <p>Max. 35% van het aangepast normaal bruto-inkomen in het jaar van overlijden van de erflater, mag inkomen zijn dat uit een persoonlijke holdingmaatschappij komt.</p>	De gekwalificeerde erflater moet een materiële deelname bezitten in het bedrijf voor ten minste vijf van de achtjarige periode binnen de tien jaar volgend op het overlijden van de erflater.	Wanneer het geen gekwalificeerd familiebedrijfsbelang is	<p>"Vermogensbelasting"</p> <p>Spreiding van de verschuldigde vermogensbelasting over een periode van 14 jaar en hierop zijn enkel intresten verschuldigd in de eerste 4 jaar</p>

Tabel 10: Samenvattende tabel van het rechtsvergelijkend onderzoek inzake de overdracht van (familie)bedrijven

3.2.1 Duitsland

In Duitsland werd de wetgeving betreffende successie- en schenkingsrechten recentelijk hervormd. De reden voor deze hervorming lag in het feit dat het Bundesverfassungsgericht, het Duitse Grondwettelijk Hof, oordeelde dat de bestaande successiewetgeving discriminatoir was. Er bestonden immers verschillende waarderingsmethoden voor verschillende vermogensbestanddelen (Sonneveldt en de Kroon, 2009, p. 5). De daaropvolgende wijzigingen²⁶ in de successiewetgeving moesten deze discriminaties wegwerken en traden in werking op 1 januari 2009 (Krause, 2009, p. 11). We verwijzen voor wat volgt specifiek naar paragraaf 13 van de Duitse successiewetgeving (Erbchaftsteuergesetz) die de vrijstelling inzake de erfenisbelasting voor bedrijfsvermogen, bedrijven van land- en bosbouw en aandelen van kapitaalvennootschappen, behandelt.

De hervorming resulteerde in een belastingvrijstelling voor het bedrijfsvermogen en aandelen in kapitaalvennootschappen van meer dan 25% (Bundesministerium der Finanzen, 2009). Deze vrijstelling kan bestaan uit een vrijstelling van 85%, ook wel de "Regelverschonung" genoemd of een volledige vrijstelling, de "Verschonungsoption". Bedrijven kunnen slechts van één van beide genieten wanneer ze aan de desbetreffende voorwaarden voldoen. Het is tevens zo dat de belastingvrijstelling inzake de erfenisbelasting wordt gekoppeld aan het behoud van arbeidsplaatsen door de vrijstelling te laten afhangen van het voortschrijdend gemiddelde van de loonstaat van het bedrijf over een bepaalde periode (Merkel, 2006).

3.2.1.1 De gedeeltelijke en volledige vrijstelling

De *gedeeltelijke vrijstelling* wordt verkregen wanneer er aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Deze vrijstelling wordt in de Duitse successiewet "**Regelverschonung**" genoemd. In dit geval wordt 85% van het kwalificerend vermogen²⁷ vrijgesteld van erfenisbelasting.

Voor de kleinste bedrijven geldt een aftrekbedrag van € 150.000²⁸. De resterende 15% erfenisbelasting moet dan worden berekend op het bedrag exclusief deze € 150.000 (Sonneveldt en de Kroon, 2009, p. 7). Deze kleinste bedrijven komen hiervoor in aanmerking wanneer de "Ausgangslohnsumme"²⁹ € 0 bedraagt of wanneer het bedrijf maximum 20 werkkrachten

²⁶ De hervorming van de Duitse successiewetgeving gebeurde naar het voorbeeld van de successiewetgeving die bestond in Verenigd Koninkrijk, aangezien de regeling van de successierechten daar, de best te verkiezen Europese overgangsregeling was (Haug *et al.*, 2009, p. 5). Hiervoor werd een onderzoek uitgevoerd door informatie te verzamelen van 20 deelnemers die ervaring hebben met minstens 666 bedrijfsopvolgingen. Dit onderzoek wees uit dat de overdrachtsregeling in het Verenigd Koninkrijk heel belangrijk was om de bedrijfsopvolging binnen de familie te vergemakkelijken.

²⁷ Zie *infra* 3.2.1.2. en § 13b ErbStG. Abs 1

²⁸ § 13a ErbStG. Abs 2

²⁹ Volgens de wet²⁹ wordt de loonstaat als volgt bepaald: "**De loonsom** omvat alle vergoedingen (lonen en salarissen en andere inkomsten en voordelen) die in het doorslaggevende boekjaar op de loonlijst aan de werknemer werden betaald, daarbij worden de vergoedingen aan arbeiders die niet uitsluitend of overwegend in het bedrijf werkzaam zijn niet in aanmerking genomen. Tot **de vergoedingen** behoren alle geld- of zaakprestaties voor de door de werknemer geleverde arbeid, onafhankelijk van hoe deze prestatie wordt gekenmerkt en of het regelmatige of onregelmatige betalingen betreft. Tot de **lonen en salarissen** behoren ook de door de werknemer betaalde sociale lasten, inkomstenbelastingen en toeslagbelastingen, ook wanneer ze door de werkgever ingehouden worden en door hem in naam van de werknemer worden doorgestort aan de sociale zekerheid.

tewerkstelt. Deze worden dan buiten taxatie gehouden voor zover hun vermogen niet meer dan € 150.000 bedraagt. Wanneer de waarde van deze vermogens meer dan € 150.000 bedraagt, dan vermindert het aftrekbedrag van € 150.000 met 50% van de waarde waarmee de € 150.000 wordt overschreden. Daarenboven is het ook zo dat dit aftrekbedrag slechts één maal kan worden toegewezen aan de erfenis van één en dezelfde persoon³⁰.

Naast de gedeeltelijke vrijstelling kan een *volledige vrijstelling* worden bekomen wanneer er aan de desbetreffende voorwaarden is voldaan. Deze volledige vrijstelling wordt in de Duitse successiewet “*Verschonungsoption*” genoemd (Bundesministerium der Finanzen, 2009). Het is echter niet mogelijk om van beide vrijstellingen te genieten (Merkel, 2006).

3.2.1.2 Het toepassingsgebied

Er komen drie vermogens in aanmerking voor de vrijstelling in Duitsland. Vooreerst land- en bosbouwvermogens³¹. Hieronder vallen alle land-, bos-, tuin-, en wijnbouwondernemingen alsook bedrijven die overige land- en bosbouwactiviteiten uitvoeren³². Hiervan wordt vereist dat deze gelegen zijn in Duitsland, in een lidstaat van de Europese Unie of in een land dat behoort tot de Europese Economische Ruimte. Daarnaast komen ook bedrijfsvermogens³³ in aanmerking. Onder deze vermogens vallen de handelsbedrijven die winst nastreven met uitzondering van land- en bosbouwondernemingen³⁴, de vrije beroepen³⁵, verbonden en verenigingen³⁶. Voor deze vermogens is het vereist dat ze gelegen zijn in Duitsland, in een lidstaat van de Europese Unie of in een land van de Europese Economische Ruimte³⁷. Tenslotte komen ook aandelen in een kapitaalvennootschap³⁸ in aanmerking.

De Duitse successiewetgeving voorziet ook in een voorkeursbehandeling inzake de erf- of schenkbelasting voor aandelen³⁹. Deze wordt besproken in het artikel van Krause (2009, p. 12). Om in aanmerking te komen voor de voorkeursbehandeling inzake de erfenis- of schenkingsbelasting voor aandelen wordt er vereist dat de erflater of de schenker minstens 25% van de aandelen moet aanhouden. Hierbij komen ook aandeelhouderspools in aanmerking. Een bijkomende vereiste is echter dat enkel relevante vermogens in aanmerking komen wanneer maximum 50% daarvan gekwalificeerd worden als “passieve” niet-operationele vermogens. Hier wordt onder meer bedoeld op wijdverspreid aandelenbezit of vastgoed verhuurd aan anderen. Daarnaast moeten deze “passieve” vermogens ten minste twee jaar deel uitmaken van de overgedragen onderneming op het tijdstip van de overdracht.

Tevens behoren tot de lonen en salarissen alle door de werknemer ontvangen extra vergoedingen zoals er zijn: premies, gratificaties, bijdragen aan levensbehoudkosten, familietoelagen, voorzieningen en vergelijkbare vergoedingen.”

³⁰ § 13a ErbStG. Abs 2

³¹ § 13b ErbStG. Abs 1 (1)

³² § 160 Bewertungsgesetz (BewG.), Abs. 2

³³ § 13b ErbStG. Abs 1 (2)

³⁴ § 95 BewG.

³⁵ § 96 BewG.

³⁶ § 97 BewG.

³⁷ § 13a ErbStG. Abs 4

³⁸ § 13b ErbStG. Abs 1 (3)

³⁹ § 13b ErbStG. Abs 1 (3)

Een bijkomende voorwaarde is dat de hoofdzetel of de effectieve plaats van het management van de desbetreffende vennootschap gevestigd is in Duitsland, de Europese Unie of de Europese Economische Ruimte. Voor vreemd bedrijfsvermogen moet de eigendom dus effectief verbonden zijn met een permanente vestiging in een lidstaat van de Europese Unie (Krause, 2009, p. 12).

3.2.1.3 De geldende voorwaarden

- Voorwaarden voorafgaand aan de vererving of de schenking (ex ante)

Wanneer er gedurende een periode van vijf jaar na het overlijden lonen worden betaald door de erfgenaam en dit voor een hoeveelheid van 400% van de "Ausgangslohnsumme" op het tijdstip van overlijden, dan wordt 85% van de *erfenisbelasting vrijgesteld*⁴⁰. Deze "Ausgangslohnsumme" is de gemiddelde loonsom van de laatste vijf jaar voor het tijdstip van het economisch jaar waarin de belastingen ontstonden⁴¹, dus dit is het jaar waarin de overdracht plaatsvond. Wanneer de som slechts gedeeltelijk wordt onderschreven, dan vermindert ook de aftrek verhoudingsgewijze⁴². Deze loonlastenvoorwaarde werd aangepast op 22 december 2009 met terugwerkende kracht tot 1 januari 2009⁴³. Voorheen was het zo dat er slechts van de gedeeltelijke vrijstelling kon worden genoten indien er in de zeven jaar voorafgaand aan het overlijden van de erflater, lonen werden uitbetaald van 700% van de jaarlijkse loonstaat op het tijdstip van overlijden⁴⁴ (Sonneveldt en de Kroon, 2009, p. 8).

Wanneer er gedurende een periode van zeven jaar na het overlijden lonen worden betaald door de erfgenaam en dit voor een hoeveelheid van 700% van de "Ausgangslohnsumme" op het tijdstip van overlijden, dan wordt 100% van de *erfenisbelasting vrijgesteld*⁴⁵ (Krause, 2009, p. 11). Wanneer de som slechts gedeeltelijk wordt onderschreven, dan vermindert ook de aftrek verhoudingsgewijs. Net zoals bij de gedeeltelijke vrijstelling, werd ook bij de volledige vrijstelling de loonlastenvoorwaarde aangepast. Voorheen moest er in een periode van tien jaar voor het overlijden van de erflater 1000% van de jaarlijkse loonstaat op het tijdstip van overlijden van de erflater worden uitbetaald (Krause, 2009, p. 11). Wanneer niet aan deze loonlastenvoorwaarde is voldaan, dan wordt een pro rata vermindering van de vrijstelling van de erfenisbelasting bekomen⁴⁶ (Sonneveldt en de Kroon, 2009, p. 8).

- Voorwaarden na de vererving of de schenking (ex post)

Om van de *gedeeltelijke vrijstelling* te blijven genieten wordt dus vereist dat de hoofdactiviteit van de onderneming na de overdracht nog vijf jaar wordt voortgezet⁴⁷ (Sonneveldt en de Kroon, 2009,

⁴⁰ § 13a ErbStG. Abs 1

⁴¹ § 13a ErbStG. Abs 1

⁴² § 13a ErbStG. Abs 1

⁴³ Wachstumsbeschleunigungsgesetz vom 22. Dezember 2009, artikel 6, 1

⁴⁴ Wachstumsbeschleunigungsgesetz vom 22. Dezember 2009, artikel 6, 1, c

⁴⁵ § 13a ErbStG. Abs 8 (4)

⁴⁶ § 13a ErbStG. Abs 1

⁴⁷ § 13a ErbStG. Abs 5

p. 7). Voor de *volledige vrijstelling* is deze termijn verlengd tot zeven jaar⁴⁸ (Sonneveldt en de Kroon, 2009, p. 7).

3.2.1.4 De uitsluitingsgronden

Wanneer de onderneming wordt verkocht binnen de vijftien jaar na de overdracht, dan zal de voorkeursbehandeling inzake de erfenisbelasting voor aandelen in kapitaalvennootschappen vervallen en zullen er daarenboven nog belastingen moeten worden betaald. Een uitzondering hierop is de verkoop van een onafhankelijk deel van het bedrijf wanneer dit niet het bezuinigen van de onderneming tot doel heeft. Dit wil dus zeggen dat de onderneming na de overdracht nog vijftien jaar moet worden voortgezet. (Krause, 2009, p.12).

Als meer dan 50% bestaat uit beleggingen, dan zullen er belastingen verschuldigd zijn op de totale waarde van de onderneming (Sonneveldt en de Kroon, 2009, p. 7).

3.2.1.5 Unieke aspecten

- De guillotineregeling⁴⁹ en herinvestering

Ongeacht of de erfgenamen van een bedrijf genieten van een gedeeltelijke of een volledige vrijstelling, geldt dat bij de verkoop of het stopzetten van het bedrijf binnen een vooropgezette termijn, slechts een evenredige aftrek van de erfenisbelasting en dit met terugwerkende kracht van toepassing zal zijn (Sonneveldt en de Kroon, 2009, p. 8).

Daarnaast bestaat er ook een herinvesteringsclausule. Deze bepaalt dat wanneer bij een verkoop van de onderneming, de opbrengsten binnen de zes maanden worden geherinvesteerd, er toch geen erfenisbelasting zal verschuldigd zijn⁵⁰. Volgens Sonneveldt en de Kroon (2009, p. 8) resulteert dit voor de opvolger van de onderneming in een grotere flexibiliteit.

- De vrijgestelde personen en bedragen⁵¹

Eigendom die geërfd door de echtgeno(o)t(e) of de kinderen van de erflater en ook door hen gebruikt, wordt vrijgesteld van de erfenisbelasting. De echtgeno(o)t(e) of de wettelijke partner wordt vrijgesteld voor een bedrag van € 500.000 en de kinderen verkrijgen een vrijstelling van € 400.000. Daarnaast verkrijgen ook de personen uit belastingsklasse 2 een vrijstelling tot € 20.000. In belastingklasse 2 bevinden zich de broers en zussen, de neven en nichten, de stiefouders, de schoonouders, de schoonkinderen en de partner waarvan hij/zij gescheiden is (Krause, 2009, p. 11).

- Anti-misbruikbepaling

Net zoals in het artikel 6obis VI. W. Succ. bestaat er ook in de Duitse successiewet een maatregel om misbruiken tegen te gaan. Hier wil de Duitse overheid vermijden dat mensen privaat vermogen in ondernemingsvermogen omzetten om zo ook wat van hun privaat vermogen te laten genieten van de al dan niet volledige vrijstelling van de erfenisbelasting. Deze anti-misbruikbepaling bestaat

⁴⁸ § 13a ErbStG. Abs 8 (2)

⁴⁹ Bundesregierung (2008)

⁵⁰ § 13a ErbStG. Abs 5 (5) lid 2

⁵¹ § 16 ErbStG. Abs 1

er in dat het beheersvermogen een aandeel van 50% van het bedrijfsvermogen niet mag overschrijden⁵² (Alt en Barbero, 2007, p. 731).

Het beheersvermogen bestaat vooreerst uit gronden, een deel van een grond, rechten die overeenkomen met gronden en bouwwerken of constructies die aan derden worden overgelaten om deze te gebruiken⁵³. Daarnaast bestaat het beheersvermogen ook uit aandelen in kapitaalvennootschappen⁵⁴, deelnemingen in vennootschappen wanneer het beheersvermogen hier meer dan 50% bedraagt⁵⁵ alsook waardepapieren en daarmee vergelijkbare vorderingen, wanneer dit niet hoofdzakelijk in een krediet- of financiële instelling gebeurt⁵⁶. Tenslotte behoren ook kunstobjecten, kunstverzamelingen, wetenschappelijke verzamelingen, bibliotheken en archieven, munten, edelmetalen en edelstenen tot het beheersvermogen, wanneer de handel in deze goederen of hun verwerking niet de belangrijkste activiteit van het bedrijf is⁵⁷.

Sonneveldt en de Kroon (2009, p. 7) merken hierbij op dat wanneer minstens 50% van het totale beheersvermogen bestaat uit beleggingen, dan de kans op de voorkeursbehandeling bij de overdracht van een bedrijf komt te vervallen. Dit zal er dan bijgevolg voor zorgen dat er belastingen verschuldigd zijn op de totale waarde van de onderneming.

Voor de gedeeltelijke vrijstelling van 85% wordt vereist dat het percentage beheersvermogen op totaal ondernemingsvermogen hoogstens 50% bedraagt. Bedraagt het percentage beheersvermogen op totaal ondernemingsvermogen maximum 10%, dan kan er aanspraak worden gemaakt van ofwel de gedeeltelijke ofwel de volledige vrijstelling⁵⁸ (Sonneveldt en de Kroon, 2009, p. 7).

3.2.1.6 Specificiteit van de Duitse regeling

Sonneveldt en de Kroon (2009, p. 8) wijzen er op dat de wetgeving heel snel werd gewijzigd nadat de discriminatie van het Duitse Grondwettelijk Hof werd uitgesproken, maar dat er ook na de hervorming weer heel wat nieuwe vragen rijzen. Het gaat hier bijvoorbeeld om de vraag of contant geld moet worden gezien als beheersvermogen. Daarnaast stelt zich ook de vraag op welk niveau het beheersvermogen moet worden berekend. Is dit op het niveau van de holdingvennootschap of op het niveau van de deelnemingen? Krause (2009, p. 12) sluit zich daarbij aan door te stellen dat de hervorming van de Duitse successiewetgeving voor meer wettelijke zekerheid heeft gezorgd voor de erfgenamen van een bedrijf, maar dat er toch nog wat vragen rijzen omtrent de loonsom en de periode waarin de begunstigden de aandelen moeten aanhouden.

Wanneer de Duitse successiewet op het vlak van de definitie van de loonlasten wordt vergeleken met de Vlaamse wetgeving, dan kan er worden besloten dat de successiewet in Duitsland dezelfde definitie hanteert als in de Vlaamse successiewetgeving. Er wordt tevens vereist dat de

⁵² § 13b ErbStG. Abs 2

⁵³ § 13b ErbStG. Abs 2 (1)

⁵⁴ § 13b ErbStG. Abs 2 (2)

⁵⁵ § 13b ErbStG. Abs 2 (3)

⁵⁶ § 13b ErbStG. Abs 2 (4)

⁵⁷ § 13b ErbStG. Abs 2 (5)

⁵⁸ § 13a ErbStG. Abs 2 en 3

onderneming ook na de overdracht zijn activiteit voortzet in Duitsland, aangezien er bij de verkoop of stopzetting van de onderneming binnen de vijftien jaar, slechts van een evenredige aftrek inzake de erfenisbelasting kan worden genoten. Ook dit komt overeen met wat in Vlaanderen wordt vereist via bijvoorbeeld het behoud van kapitaal in de vijf jaar na het overlijden van de erflater. In Duitsland bestaat er, net zoals in Vlaanderen, een bepaling die misbruiken op de wetgeving inzake erfenisbelasting bij de overdracht van een onderneming wil vermijden.

Het valt dus op dat de Duitse successiewetgeving met betrekking tot de overdracht van een onderneming sterk lijkt op de regeling die hier in Vlaanderen wordt gehanteerd. Bij het teruggrijpen naar de doelstellingen van de invoering van de Vlaamse wetgeving met betrekking tot de overdracht van ondernemingen, valt het op dat ook hier de continuïteit van ondernemingen wordt nagestreefd. Het is tevens zo dat de Duitse regeling een behoud van tewerkstelling poogt te bewerkstelligen. Daarnaast wordt er rekening gehouden met de grootte van de onderneming en komen dus niet enkel de grote ondernemingen in aanmerking voor de vrijstelling uit deze gunstmaatregel. De regeling vormt een ideale toetssteen voor de Vlaamse regeling. Er mag echter niet uit het oog worden verloren dat in het Duitse model er tevens zeer veel voorwaarden gelden, waaraan bedrijven moeten voldoen om van het gunsttarief te kunnen genieten. Het is ook zo dat niet alle onduidelijkheden in deze wet zijn weggewerkt.

3.2.2 Nederland⁵⁹

In Nederland werd de Successiewet van 1956 onlangs hervormd. Deze trad in werking vanaf 1 januari 2010. De doelstelling van deze maatregel is om de continuïteit van de Nederlandse ondernemingen te verzekeren, wanneer de eigenaar van de onderneming komt te overlijden. Er is geen specifieke regeling voor de schenking van een familiebedrijf, maar wel voor de overdracht van bedrijven in het algemeen. Deze wordt bij onze Noorderburen "De Bedrijfsopvolgingsregeling" genoemd. Hieraan zijn een aantal voorwaarden verbonden waaraan bedrijven moeten voldoen om van een gunsttarief inzake de erfenisbelasting te kunnen genieten.

3.2.2.1 De goingconcern- versus de liquidatiewaarde

Bij de bedrijfsopvolgingsregeling zijn er drie manieren waarop een onderneming niet volledig wordt belast inzake de erfenisbelasting of waarbij deze last kan worden gespreid over een aantal jaren. Vooreerst kunnen de personen die de onderneming verkrijgen een gedeeltelijke of volledige vrijstelling van de erfenisbelasting genieten. Het al dan niet volledig zijn van de vrijstelling is afhankelijk van de ondernemingswaarde. Deze ondernemingswaarde kan zowel betrekking hebben op aandelen in een vennootschap onder firma (vof) als op aandelen in een naamloze vennootschap (nv) of in een besloten vennootschap (bv), alsook een participatie in het maatschappelijk kapitaal, of tenslotte ook het ter beschikking gesteld vermogen aan een onderneming, maar dit slechts in bepaalde situaties. Een tweede mogelijkheid is dat er een uitstel van betaling wordt verleend aan personen die de onderneming krijgen en voortzetten en een derde mogelijkheid bestaat er in dat er een uitstel van betaling wordt verleend wanneer er meerdere erfgenamen zijn.

⁵⁹ Verzameling van diverse bronnen: Nederlands Ministerie van Financiën (2008), Nederlands Ministerie van Financiën (2009) en de Jager (2008)

Voor het bepalen van de waarde van de onderneming wordt een onderscheid gemaakt tussen de goingconcernwaarde en de liquidatiewaarde van de onderneming. Onder de *goingconcernwaarde* van de onderneming moet worden begrepen de waarde van de onderneming bij het voortzetten van de onderneming en dus van de onderneming als een samenhangend geheel en ook rekening houdend met de goodwill die wordt overgedragen (Nederlandse Belastingdienst, 2010, p. 2). De *liquidatiewaarde* daarentegen is de waarde van de onderneming op het moment dat deze wordt verkocht of geliquideerd. Het is dus de som van alle bedrijfsactiva die afzonderlijk worden gewaardeerd of waarvan bepaalde bedrijfsactiva samen worden gewaardeerd (Nederlandse Belastingdienst, 2010, p. 3). Bij de bepaling van de erfenisbelasting gaat de Belastingdienst in Nederland uit van de hoogste van de twee bovenstaande waarden. Wanneer de onderneming ook buitenvennootschappelijk vermogen bezit, dan wordt ook hiermee rekening gehouden voor het berekenen van de waarde van de onderneming (Nederlandse Belastingdienst, 2010, p. 3).

3.2.2.2 De gehanteerde vrijstellingen⁶⁰

De vrijstelling die bedrijfsopvolgers in Nederland kunnen krijgen is afhankelijk van de waarde van de onderneming. Daardoor ontstaan er vier verschillende situaties:

- de goingconcernwaarde van de onderneming \leq € 1.000.000 en de goingconcernwaarde \geq de liquidatiewaarde: 100% vrijstelling van de goingconcernwaarde.
- de goingconcernwaarde van de onderneming \leq € 1.000.000 en de goingconcernwaarde $<$ de liquidatiewaarde: 100% vrijstelling van de goingconcernwaarde.
- de goingconcernwaarde $>$ € 1.000.000 en de goingconcernwaarde \geq de liquidatiewaarde: vrijstelling van 100% op de goingconcernwaarde tot € 1.000.000 en een vrijstelling van 83% op de goingconcernwaarde boven het bedrag van € 1.000.000.
- de goingconcernwaarde $>$ € 1.000.000 en de goingconcernwaarde $<$ de liquidatiewaarde: vrijstelling van 100% op het verschil tussen de goingconcernwaarde en de liquidatiewaarde. Daarnaast wordt ook een 100% vrijstelling verleend op de goingconcernwaarde tot € 1.000.000 en een vrijstelling van 83% op de goingconcernwaarde hoger dan € 1.000.000⁶¹.

3.2.2.3 De geldende voorwaarden⁶²

- **Voorwaarden voorafgaand aan de vererving of de schenking (ex ante)**

Als eerste voorwaarde geldt dat de onderneming een **objectieve onderneming** moet zijn. Dit wil zeggen een onderneming die voornamelijk ondernemingsactiviteiten uitvoert. Hierbij wordt de activiteit die uitsluitend bestaat uit beleggen uitgesloten voor het gunsttarief inzake de erfenisbelasting in de bedrijfsopvolgingsregeling (Nederlandse Belastingdienst, 2010, p.2).

⁶⁰Wet van 17 december 2009 tot wijziging van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten (vereenvoudiging bedrijfsopvolgingsregeling en herziening tariefstructuur in de Successiewet 1956, alsmede introductie van een regeling voor afgezonderd particulier vermogen in de Wet inkomstenbelasting 2001 en de Successiewet 1956) artikel 35b, lid 1 alsook Nederlandse Belastingdienst (2010, p. 3) en Van der Aa (2010, p. 30-33)

⁶¹Voor een uitgewerkt voorbeeld: zie Nederlandse Belastingdienst (2010, p. 4-5)

⁶²Nederlandse Belastingdienst (2010, p. 1-2)

Een tweede voorwaarde heeft betrekking op hoelang de schenker of erflater, eigenaar moet zijn van de onderneming die wordt geschonken of als erfenis wordt nagelaten. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de onderneming die het onderwerp uitmaakt van een schenking enerzijds en van een erfenis anderzijds. Bij een schenking moet de schenker minstens vijf jaar voorafgaand aan de schenking eigenaar zijn geweest van de onderneming⁶³. Bij een erfenis daarentegen volstaat het dat de erflater minstens één jaar eigenaar was van de onderneming⁶⁴.

Ten derde heeft de term verkrijging van een ondernemingsvermogen betrekking op een onderneming⁶⁵, vermogensbestanddelen die aan de erflater of de schenker toebehoorden wanneer deze een opmerkelijk deel uitmaakten van de onderneming⁶⁶, onroerende zaken die aan de erflater of de schenker toebehoorden en die een deel van de werkzaamheid van de onderneming uitmaakten⁶⁷ of een medegerechtigheid⁶⁸. Deze medegerechtigheid wordt gedefinieerd als *de winst die de belastingplichtige, anders dan als ondernemer of als aandeelhouder, als medegerechtigde tot het vermogen van een onderneming geniet uit een of meer ondernemingen*⁶⁹.

- Voorwaarden na de vererving of de schenking (ex post)

Personen die de onderneming verkrijgen, moeten deze onderneming minstens vijf jaar voortzetten⁷⁰. Wanneer deze schenking of erfenis betrekking heeft op de aandelen in een naamloze vennootschap of een besloten vennootschap, dan wordt er vereist dat de verkrijger van deze aandelen, de aandelen minstens vijf jaar moet aanhouden. Wanneer er niet meer voldaan is aan deze voorwaarde dan moet hiervan aangifte worden gedaan bij de Nederlandse Belastingdienst en maakt de persoon in kwestie ook geen aanspraak meer op de vrijstelling inzake de erfenisbelasting. De erf- of schenkbelasting wordt dan opnieuw berekend door de Belastingdienst (Nederlandse Belastingdienst, 2010, p. 2).

3.2.2.4 De uitsluitingsgronden

De enige uitsluiting die wordt teruggevonden in de Nederlandse overdrachtsregeling geldt wanneer de onderneming voornamelijk een beleggingsactiviteit uitvoert (Nederlandse Belastingdienst, 2010, p. 2).

⁶³ Wet van 17 december 2009 tot wijziging van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten, artikel 35d

⁶⁴ Wet van 17 december 2009 tot wijziging van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten, artikel 35d

⁶⁵ Wet van 17 december 2009 tot wijziging van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten, artikel 35c, lid 1, a

⁶⁶ Wet van 17 december 2009 tot wijziging van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten, artikel 35c, lid 1, c

⁶⁷ Wet van 17 december 2009 tot wijziging van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten, artikel 35c, lid 1, d

⁶⁸ Wet van 17 december 2009 tot wijziging van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten, artikel 35c, lid 1, b

⁶⁹ Wet inkomstenbelasting 2001, artikel 3.3, lid 1, onderdeel a

⁷⁰ Wet van 17 december 2009 tot wijziging van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten, artikel 35e

3.2.2.5 Unieke aspecten

- Uitstel van betaling

In Nederland bestaat er ook twee mogelijkheden om uitstel van betaling te verkrijgen (Nederlandse Belastingdienst, 2010).

o Verkrijgers van een onderneming die deze onderneming ook voortzetten

Bij een ondernemingsvermogen hoger dan € 1.000.000 moet er een bedrag worden betaald na te hebben genoten van de vrijstelling inzake de erfenisbelasting. Voor dit resterende bedrag kan er een uitstel van betaling worden bedongen. Wanneer dan daadwerkelijk uitstel van betaling wordt verleend, dan wordt een zogenaamde conserverende aanslag verkregen. Deze aanslag dient niet onmiddellijk te worden betaald, de begunstigden hebben daartoe maximum tien jaar de tijd. Er dient echter ook wel een invorderingsrente te worden betaald (Nederlandse Belastingdienst, 2010, p. 3). De voorwaarde om van dit uitstel van betaling te kunnen genieten is dat de onderneming nog tien jaar moet worden voortgezet. Indien er niet aan deze voorwaarde is voldaan, dan wordt het uitstel van betaling ingetrokken door de Belastingdienst en zijn er dan toch nog erfenisbelasting verschuldigd (Nederlandse Belastingdienst, 2010, p. 3).

o Regeling m.b.t. erfgenamen die de onderneming niet voortzetten

Wanneer er meerdere erfgenamen zijn voor de onderneming dan is het vaak zo dat niet alle erfgenamen zullen instaan voor het voortbestaan van de onderneming. De erfgenamen die de onderneming voortzetten moeten een vergoeding betalen aan de anderen. Wanneer deze betaling niet onmiddellijk kan plaatsvinden, ontstaat er een schuld van de voortzettende erfgenamen aan de erfgenamen die de onderneming niet voortzetten (Nederlandse Belastingdienst, 2010, p. 4).

Degenen die de onderneming niet voortzetten zullen de erfenisbelasting verschuldigd zijn voor hun persoonlijk deel in de onderneming. Voor deze erfenisbelasting kunnen zij ten hoogste tien jaar uitstel van betaling bekomen. Ook hier is er nog een invorderingsrente op verschuldigd (Nederlandse Belastingdienst, 2010, p. 4).

- Het buitenvennootschappelijk vermogen

In de Nederlandse overdrachtsregeling wordt de vrijstelling toegepast op basis van de hoogte van goingconcernwaarde en de liquidatiewaarde⁷¹. Daarnaast wordt er bij het vermogen ook rekening gehouden met het buitenvennootschappelijk vermogen (Nederlandse Belastingdienst, 2010, p. 3).

3.2.2.6 Specificiteit van de Nederlandse regeling

Door de recente aanpassing van de successiewetgeving op het vlak van de overdracht van ondernemingen, zijn er nog niet veel resultaten bekend over de impact en de draagwijdte van de hervorming. Het zou daarom te voorbarig zijn om al enige conclusies te trekken over de al dan niet goede werking van deze maatregel in Nederland.

⁷¹ Wet van 17 december 2009 tot wijziging van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten, artikel 35b

Toch komt het ons voor dat de Nederlandse overdrachtsregeling met een voorkeursbehandeling voor bedrijven inzake de te betalen erfenisbelasting vrij complex is door de introductie van de zgn. goingconcernwaarde en de liquidatiewaarde. Deze waarde laat echter wel toe tot het toepassen van de voorkeursbehandeling inzake de erfenisbelasting op basis van de grootte van de onderneming. De Nederlandse wetgever beschouwt de ondernemingen met een ondernemingswaarde kleiner dan € 1.000.000 als kleine ondernemingen.

Net zoals in de Vlaamse successiewetgeving is ook hier vereist dat de onderneming zijn activiteit nog voortzet nadat de overdracht plaatsvond. Dit is dus in overeenkomst met de doelstellingen die voorop werden gezet bij het opstellen van het artikel 6bis VI. W. Succ.. In tegenstelling echter tot het artikel 6bis VI. W. Succ. zijn er heel wat minder voorwaarden waaraan moet worden voldaan om van de bedrijfsopvolgingsregeling te kunnen genieten in Nederland, maar het is dan ook zo dat het behoud van tewerkstelling, zoals in de doelstellingen van artikel 6bis VI. W. Succ., niet wordt nagestreefd via de Nederlandse overdrachtsregeling. Er zijn echter wel een aantal ingewikkelde voorwaarden en ook de exacte toepassing van de vrijstelling is niet eenvoudig.

3.2.3 Verenigd Koninkrijk

In het Verenigd Koninkrijk werd een specifieke wetgeving uitgewerkt die de overdracht van een bedrijf regelt en die er voor zorgt dat deze overdracht belastingvrij kan gebeuren en dit ongeacht of dit bij leven of bij overlijden gebeurt. Deze wetgeving wordt de "Business Relief" genoemd (Haug *et al.*, 2009, p. 11-13). Zoals eerder gezegd, heft het Verenigd Koninkrijk eigenlijk een vermogensbelasting, maar de belasting krijgt echter de naam erfenisbelasting. In de tekst hieronder zal er verder worden gesproken over de vermogensbelasting, maar het is toch belangrijk om dit ietwat verwarrend aspect in het achterhoofd te houden.

"Business Property Relief"⁷² wordt enkel toegestaan in die mate dat hetgeen dat wordt geschonken direct voor het overlijden zich in eigendom van de overdrager bevindt en wanneer het tevens een bedrijfseigendom is dat in aanmerking komt voor de vrijstelling als een relevante bedrijfseigendom⁷³. Het geschonken goed moet daarenboven eigendom zijn van de overdrager in de periode tussen de schenking en het tijdstip van zijn overlijden.

3.2.3.1 De gedeeltelijke en volledige vrijstelling

Er is sprake van twee soorten vrijstellingen. Er is enerzijds een vrijstelling van 100%⁷⁴ en anderzijds een vrijstelling van 50%⁷⁵. Deze vrijstellingen gelden enkel voor overlijdens na 6 april 1996⁷⁶. Voor beide vrijstellingen moeten nog een aantal extra voorwaarden worden vervuld.

De *gedeeltelijke vrijstelling* betreft 50% van de vermogensbelasting⁷⁷. Er kan van de gedeeltelijke vrijstelling worden genoten wanneer de overdracht betrekking heeft op meer dan 50% van de

⁷² Haug *et al.* (2009, p. 11)

⁷³ Inheritance Tax Act (IHTA) 1984, Part V: Miscellaneous reliefs, Chapter I: Business property, s 105

⁷⁴ IHTA 1984, s 104 (a)

⁷⁵ IHTA 1984, s 104 (b)

⁷⁶ IHTA 1984, s 105, voetnoten en HM Revenue and Customs

⁷⁷ IHTA 1984, s 104 (b)

stemrechten van een beursgenoteerde onderneming⁷⁸ of aandelen van niet-beursgenoteerde ondernemingen indien deze niet vallen onder de volledige vrijstelling⁷⁹. Daarnaast kan de vrijstelling ook worden verworven wanneer de overdracht betrekking heeft op vastgoed of fabrieken of machines en dit wanneer deze hoofdzakelijk worden gebruikt in het kader van de bedrijfsvoering van het bedrijf waarin de overdrager de controle had door middel van een partnerschap⁸⁰ of aandeelhouderschap⁸¹. Hetzelfde geldt voor deze vermogens wanneer ze worden aangehouden in een trust waar een persoon het recht heeft om er de voordelen uit te halen en dit wanneer deze vermogens uit de trust gebruikt worden in het bedrijf⁸².

Om aanspraak te maken op de *volledige vrijstelling* van de vermogensbelasting zijn er twee extra voorwaarden waaraan de onderneming moet voldoen. Vooreerst moet de overdracht betrekking hebben op een bedrijf of op de aandelen in een bepaald bedrijf⁸³. Ook effecten van een bedrijf die de erflater de controle gaven over het bedrijf net voor de overdracht komen in aanmerking⁸⁴. Eigenaarschap en partnerschap in een onderneming komen hiervoor ook in aanmerking. Ten tweede moet het een minimumparticipatie betreffen van 50%⁸⁵. Deze minimumparticipatie van 50% moet betrekking hebben op aandelen in een niet-beursgenoteerde onderneming (Haug *et al.*, 2009, p. 12).

3.2.3.2 De geldende voorwaarden

- Voorwaarden voorafgaand aan de vererving of de schenking (ex ante)

De voorwaarden waaraan een bedrijf moet voldoen om van de al dan niet volledige vrijstelling te genieten inzake de vermogensbelasting in het Verenigd Koninkrijk worden beschreven in de desbetreffende Britse wetgeving⁸⁶. De eerste voorwaarde is dat er een actieve handelsoperatie moet bestaan. Deze voorwaarde wordt ook wel eens de activiteits- of productiviteitsclausule genoemd (Haug *et al.*, 2009, p. 12). Ten tweede is de vermindering van de vermogensbelasting enkel geldig voor vermogens die niet gebruikt worden voor activiteiten die worden uitgesloten voor de vrijstelling. Deze uitgesloten activiteiten zijn bijvoorbeeld de verhandeling van vastgoed, de holdingparticipatie of de verhandeling van aandelen⁸⁷. Er geldt echter wel een uitzondering voor holdingbedrijven die werken met ondergeschikten⁸⁸. Een derde voorwaarde is dat het vermogen van het bedrijf geen onderwerp mag zijn van een bindend verkoopcontract, ook al is er voldaan aan alle voorwaarden⁸⁹. De vierde en laatste voorwaarde waaraan moet zijn voldaan om te kunnen genieten van de vermindering van de vermogensbelasting is dat het bedrijfsvermogen zich in het bezit van de overdrager moet bevinden, en dit voor een periode van minstens twee jaar voor het

⁷⁸ IHTA 1984, s 105 (1) (cc)

⁷⁹ IHTA 1984, s 105 (1) (c)

⁸⁰ IHTA 1984, s 105 (1) (d)

⁸¹ IHTA 1984, s 105 (1) (e)

⁸² Bron: HM Revenue and Customs

⁸³ IHTA 1984, s 105 (1) (a)

⁸⁴ IHTA 1984, s 105 (1) (b)

⁸⁵ IHTA 1984, s 105 (1) (b) (bb)

⁸⁶ Inheritance Tax Act 1984

⁸⁷ IHTA 1984, s 105 (3)

⁸⁸ IHTA 1984, s 105 (4) (b)

⁸⁹ IHTA 1984, s 113

tijdstip van de overdracht van het vermogen⁹⁰. De laatste drie voorwaarden worden gedetailleerder besproken in de uitsluitingsgronden⁹¹ van deze overgangsmaatregel.

De waarde van een bedrijf of een belang in een bedrijf heeft betrekking op de nettowaarde⁹². Deze nettowaarde van een bedrijf is de waarde van de vermogens die in het bedrijf worden gebruikt, inclusief de goodwill en dit verminderd met de geaggregeerde hoeveelheid aan schulden die gemaakt werden in het kader van het bedrijf⁹³. De nettowaarde van een belang in een bedrijf, daarentegen, wordt vastgesteld zonder rekening te houden met de vermogens of schulden, andere dan deze die werden gebruikt voor de nettowaarde van het volledige bedrijf⁹⁴.

3.2.3.2.1 Voorwaarden na de vererving of de schenking (ex post)

Er werden geen ex post voorwaarden gevonden doorheen de literatuur of de wettekst ter zake. Er zijn dus geen voorwaarden waaraan moet worden voldaan om van de gunstmaatregel te kunnen blijven genieten. Deze maatregel houdt dus geen rekening met het feit of de onderneming al dan niet wordt voortgezet nadat de overdracht plaatsvond.

3.2.3.3 De uitsluitingsgronden

- Het vermijden van dubbele aftrek

Er zijn enkele vermogens die niet in aanmerking komen voor de "Business Relief" omdat ze al in aanmerking kwamen voor een andere aftrek, zoals bijvoorbeeld de "Agricultural Relief"⁹⁵. Hiermee wil de wetgever vermijden dat iemand van een dubbele aftrek kan genieten (Britse Overheid).

- Het vermogen dat niet toe te wijzen is aan het bedrijf

Een vermogen dat niet vereist is voor toekomstig gebruik in het bedrijf komt niet in aanmerking voor de "Business Relief"⁹⁶. Dit toekomstig gebruik wordt door de Britse Overheid als volgt nader bepaald: *Wanneer activa wordt verondersteld om als toekomstig gebruik vereist te zijn, dan moet er worden gekeken naar de aard en het verleden van de zaken van het bedrijf alsook het beschikbare materiaal waarmee kan worden bewezen dat het bedrijf zich verder zal ontwikkelen of uitbreiden*⁹⁷. Verder verklaart de Britse Overheid dat er een positieve beslissing of intentie zijn van het bedrijf op het tijdstip van waardering. Het louter spelen met de gedachte wordt hier niet mee gelijkgesteld. De situatie mag dus niet enkel worden bekeken op het tijdstip van waardering.

Vervolgens komen ook vermogens, die niet hoofdzakelijk worden gebruikt in het bedrijf in de laatste twee jaar voor de overdracht van het bedrijf, ongeacht of dit wordt geschonken of nagelaten via een erfenis, niet in aanmerking voor de "Business Relief"⁹⁸. Wanneer echter een deel van een

⁹⁰ IHTA 1984, s 106

⁹¹ Infra 3.3.4.4

⁹² IHTA 1984, s 110 (a)

⁹³ IHTA 1984, s 110 (b)

⁹⁴ IHTA 1984, s 110 (c)

⁹⁵ IHTA 1984, s 114

⁹⁶ IHTA 1984, s 112 (2) (b)

⁹⁷ Britse Overheid via HM Revenue and Customs

⁹⁸ IHTA 1984, s 112 (2) (a)

vermogen dat niet in aanmerking komt voor de vrijstelling gebruikt wordt in het bedrijf, dan komt dat deel wel in aanmerking voor de vrijstelling⁹⁹. Hierbij oordeelt de wetgever dat het vermogen niet volledig of niet hoofdzakelijk voor bedrijfsdoeleinden wordt gebruikt, wanneer het volledig of hoofdzakelijk wordt gebruikt voor het persoonlijk voordeel van de erflater of een persoon die aan hem gerelateerd is¹⁰⁰.

Bij alle vermogens die omwille van de hierboven beschreven redenen niet toe te wijzen zijn aan het bedrijf, wordt er gekeken naar de periode vlak voor de overdracht van waarde, waarin het vermogen in eigendom was van de erflater of door het bedrijf zelf of door gelijk welk bedrijf wanneer dit bedrijf behoorde tot dezelfde groep van het overgedragen bedrijf¹⁰¹.

- De niet relevante bedrijfseigendom

Aandelen in of effecten van een bedrijf zijn niet relevant indien ze niet voldoende zouden zijn, om zonder andere eigendom, controle te geven over het bedrijf aan de erflater of schenker onmiddellijk voor de overdracht¹⁰².

Daarnaast zijn ook bedrijven, belangen in bedrijven, aandelen of effecten van een bedrijf geen relevante bedrijfseigendom wanneer het bedrijf zich hoofdzakelijk bezighoudt met het verhandelen van effecten of aandelen, land of gebouwen of het doen of aanhouden van investeringen¹⁰³. Hieronder vallen echter niet de holdingvennootschappen van één of meer bedrijven waarvan hun activiteit niet onder de vorige zin vallen¹⁰⁴. De eerste zin van deze alinea is tevens niet van toepassing op eigendommen van een marktmaker¹⁰⁵ of van een disconthuis en die terug te vinden zijn in het Verenigd Koninkrijk¹⁰⁶.

Vervolgens zijn de aandelen in of de effecten van een bedrijf geen relevante bedrijfseigendom indien deze verwant zijn aan een overdracht van waarde¹⁰⁷, wanneer op het tijdstip van de overdracht een volgorde van vereffening werd opgesteld in overeenstemming met het bedrijf of wanneer het bedrijf een resolutie voor een vrijwillige vereffening of in het proces van liquidatie. Het bovenstaande geldt niet wanneer het bedrijf tot doel had om zijn activiteit verder te zetten na een herstructurering of een versmelting en dit de vereffening of liquidatie tot doel had of wanneer deze binnen één jaar na de overdracht van de waarde plaatsvond¹⁰⁸. Dit wil dus zeggen dat bedrijven die

⁹⁹ IHTA 1984, s 112 (4)

¹⁰⁰ IHTA 1984, s 112 (6)

¹⁰¹ IHTA 1984, s 112 (5)

¹⁰² IHTA 1984, s 105 (2) (a)

¹⁰³ IHTA 1984, s 105 (3)

¹⁰⁴ IHTA 1984, s 105 (4) (a)

¹⁰⁵ Onder **marktmaker** moet worden begrepen: een persoon die effecten en aandelen koopt en verkoopt aan een prijs die door hemzelf wordt vastgelegd en dit op ieder normaal tijdstip en volgens de regels van de Beurs. Hij dient tevens de erkenning te hebben van de Raad van de Beurs. Deze definitie is terug te vinden in IHTA 1984, s 105 (7) a en b

¹⁰⁶ IHTA 1984, s 105 (4) (b)

¹⁰⁷ Inheritance Tax Manual (IHTM) 04024: de overdracht van waarde komt voor wanneer de waarde van een vermogen gestegen is.

¹⁰⁸ IHTA 1984, s 105 (5)

worden geliquideerd, niet in aanmerking komen voor de “Business Relief”, tenzij dit deel uitmaakt van een proces om het bedrijf verder te zetten.

Een laatste uitsluitingsgrond heeft betrekking op vastgoed of fabrieken of machines en dit wanneer deze hoofdzakelijk worden gebruikt in het kader van de bedrijfsvoering van het bedrijf. Deze zijn geen relevante bedrijfseigendom wanneer ze gerelateerd zijn tot de overdracht van waarde, tenzij de onderneming of het belang van de erflater relevante bedrijfseigendom zijn, of de aandelen of effecten van het bedrijf die werden verhandeld onmiddellijk voor de overdracht, relevant bleken ten opzichte van de overdracht¹⁰⁹.

Uiteindelijk komen ook non-profit organisaties niet in aanmerking voor de vrijstelling¹¹⁰.

- **Het verkoopcontract**

Bedrijven die het onderwerp zijn van een verkoop worden uitgesloten voor de vrijstelling, tenzij het bedrijf wordt verkocht aan een ander bedrijf dat het verkochte bedrijf zal voortzetten. Vervolgens moet de verkoper hier volledig of hoofdzakelijk voor worden betaald in aandelen van de verwervende onderneming¹¹¹. Een andere mogelijkheid waarbij de eigendom die het onderwerp is van een verkoopcontract toch relevant bedrijfsvermogen zal zijn, is wanneer het gaat om aandelen in of effecten van een bedrijf en wanneer de verkoop werd gesloten in het kader van een herstructurering of een samensmelting¹¹².

3.2.3.4 Unieke aspecten

- **De zeven-jaar-regel¹¹³**

Bij de overdracht onder levenden, wordt enkel een vrijstelling van vermogensbelasting verkregen wanneer de schenker nog zeven jaar leeft na het tijdstip van de schenking. Deze schenkingen worden “Potentially Exempt Transfers” genoemd¹¹⁴. Wanneer de schenker binnen de zeven jaar na de schenking komt te overlijden, dan zal een additionele belasting worden aangerekend alsof de waarde van de overgedragen goederen niet was gedaald, tenzij er aan de voorwaarden uit het artikel is voldaan¹¹⁵.

3.2.3.5 Specificiteit van de Engelse regeling

Hoewel de “Business Property Relief” een heel belangrijke manier is om de bedrijfsopvolging binnen een familie te regelen, lopen families toch het risico dat het bedrijfsvermogen niet zal worden vrijgesteld, wat de bedrijfsopvolging binnen de familie kan bemoeilijken. Verder is het onderscheid tussen relevante bedrijfseigendom en eigendom die niet onderworpen is aan een voorkeursbehandeling inzake de overdrachtsbelasting, niet eenvoudig. Haug *et al.* (2009, p.30)

¹⁰⁹ IHTA 1984, s 105 (6)

¹¹⁰ Bron: Britse Overheid

¹¹¹ IHTA 1984, s 113 (a)

¹¹² IHTA 1984, s 113 (b)

¹¹³ IHTA 1984, s 113A

¹¹⁴ IHTA 1984, s 113A (1)

¹¹⁵ IHTA 1984, s 113A (2)

betwist het nut van de zevenjarige periode. Deze beïnvloedt noch de wil om het bedrijf op te volgen, noch de voortzetting van de onderneming. Dit is wel het geval als gevolg van de Potentially Exempt Transfers, die een belangrijk incentive voor de bedrijfsoverdracht tijdens het leven (Haug *et al.*, 2009, p. 30).

Net zoals in Vlaanderen geldt er een verdachte periode nadat de schenking heeft plaatsgevonden. In Vlaanderen geldt een periode van drie jaar na de schenking waarin de schenker niet mag overlijden wil men vermijden dat de schenking toch nog aan de successiebelasting onderworpen wordt. De schenking wordt dan geacht zich nog in de nalatenschap van de schenker te bevinden. Indien de schenker pas na die driejarige termijn komt te overlijden, dan wordt de schenking niet meer onderworpen aan de successierechten. In het Verenigd Koninkrijk geldt ongeveer hetzelfde, maar met in acht name van een zevenjarige periode.

De Engelse regeling is post-overlijden minder administratief omslachtig dan art. 6obis VI. W. Succ.. Er zijn immers geen voorwaarden geformuleerd waaraan moet worden voldaan nadat de overdracht heeft plaatsgevonden. De continuïteit van ondernemingen wordt dus niet specifiek gegarandeerd via de overdrachtsregeling in het Verenigd Koninkrijk. Anderzijds is het wel zo, dat er zoals in de Vlaamse successiewetgeving, heel wat voorwaarden zijn waaraan moet worden voldaan om van één van de gunsttarieven te kunnen genieten.

3.2.4 Frankrijk

In Frankrijk is de overdracht van een familiebedrijf specifiek geregeld in "Le dispositif Dutreil". Het zorgt er voor dat de overdracht van familiebedrijven zoals in België specifiek in de wetgeving wordt behandeld en dit in tegenstelling tot Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk, waarbij de wetgeving op bedrijven in het algemeen is gericht. Het valt echter wel op dat de regeling zowel geldt bij een overdracht bij het overlijden van de eigenaar van een familiebedrijf alsook bij het schenken onder levenden.

3.2.4.1 De vrijstelling

De vrijstelling van overgangsrechten die kan worden verkregen is 75% van de waarde van de aandelen van de onderneming¹¹⁶.

3.2.4.2 De geldende voorwaarden

- Voorwaarden voorafgaand aan de vererving of de schenking (ex ante)

De overdracht van aandelen van vennootschappen en individuele ondernemingen die een industriële, commerciële, ambachtelijke, landbouw- of vrije activiteit¹¹⁷ uitoefenen komen in aanmerking voor de vrijstelling die ontstaat door de overdracht van een bedrijf via schenking of successie en dit wanneer die overdracht handelt in volle eigendom of in het kader van een verdeling van de eigendom (naakte eigendom / vruchtgebruik).

¹¹⁶ Article 787 B du Code général des Impôts (version en vigueur au 22 septembre 2010, depuis le 1 janvier 2009), lid 1 en Article 787 C du Code général des Impôts, lid 1

¹¹⁷ Article 787 B du Code général des Impôts, lid 1

De aandelen moeten het onderwerp zijn van een collectieve verplichting van behoud en dit voor een duur van twee jaar te rekenen van de datum van fiscale aangifte van de vaststellingsakte of te rekenen van de dag van ondertekening van de akte, indien deze een notarieel karakter heeft¹¹⁸. Gedurende deze twee jaar mogen de aandelen niet worden overgedragen naar een persoon die niet bij het collectief engagement is betrokken¹¹⁹.

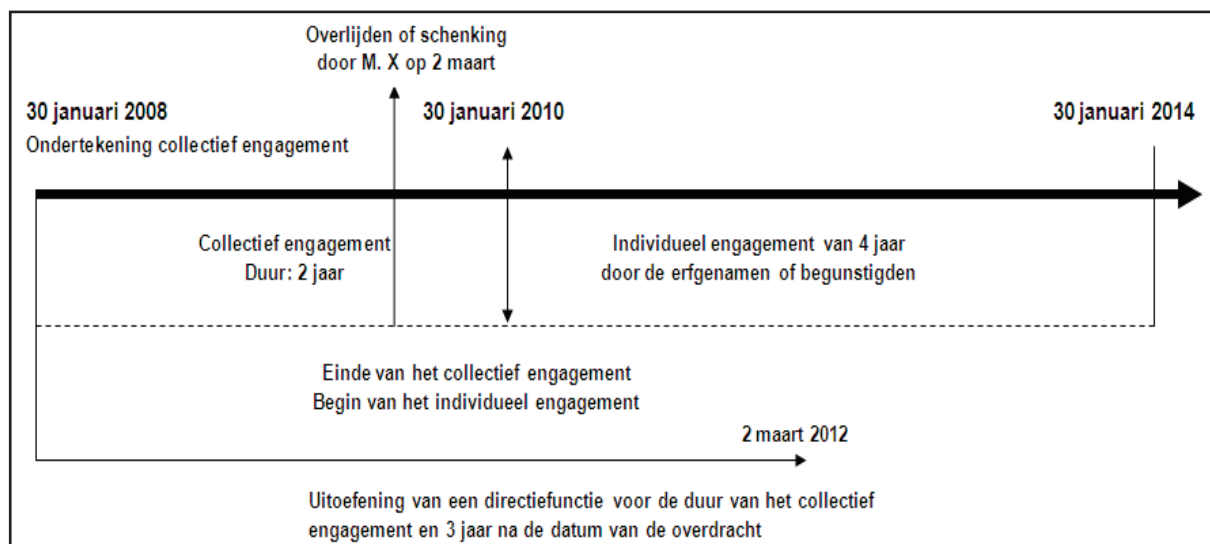
Deze collectieve verplichting moet betrekking hebben op ten minste 20% van de aandelen voor beursgenoteerde vennootschappen of 34% voor niet-beursgenoteerde vennootschappen¹²⁰. Deze percentages moeten worden behouden voor de ganse duur van het collectief engagement van behoud. Het is echter wel toegestaan dat de deelnemers van het collectieve engagement de aandelen waarop het collectief engagement betrekking heeft, onderling schenken of overdragen¹²¹.

Het zijn enkel die aandelen, die betrokken worden in het collectief engagement, die in aanmerking komen voor de vrijstelling¹²².

Bij afwezigheid van een collectief engagement dat werd gesloten voor de overdracht door overlijden, moet het collectief engagement nog worden gesloten binnen de zes maand na het overlijden van de bedrijfseigenaar en dit tussen de erfgenamen of met andere vennoten¹²³.

De schenking van vruchtgebruik of met behoud van vruchtgebruik kan genieten van een gedeeltelijke vrijstelling die toegepast wordt op de waarde van het vruchtgebruik of de naakte eigendom die werd overgedragen¹²⁴.

Om al deze voorwaarden duidelijk te maken werden deze voorgesteld op een tijdslijn:

Figuur 2: Tijdslijn werking „Pacte Dutreil“

Bron: http://www.notaireconseil.fr/entreprendre-pacte-dutreil-1_m.html

¹¹⁸ Article 787 B du Code général des Impôts, a, lid 1

¹¹⁹ Article 787 B du Code général des Impôts, b, lid 2

¹²⁰ Article 787 B du Code général des Impôts, b, lid 1

¹²¹ Article 787 B du Code général des Impôts, b, lid 2

¹²² Article 787 B du Code général des Impôts, b, lid 5

¹²³ Article 787 B du Code général des Impôts, a, lid 2

¹²⁴ Article 787 B du Code général des Impôts, i, lid 2

Het is tevens vereist dat de erfgenamen de opvolgings- of schenkingsakte ondersteunen met een attest van de vennootschap, waarbij het duidelijk is dat de aandelen die het onderwerp zijn van het collectieve engagement aan alle voorwaarden voldoen tot op het tijdstip van de overdracht¹²⁵.

De vrijstelling heeft betrekking op het geheel of een deel van het geheel van de roerende en onroerende, lichamelijke of onlichamelijke goederen die betrokken zijn bij *de individuele onderneming* die een industriële, commerciële, artisanale, landbouwactiviteit heeft of een vrij beroep uitoefent¹²⁶. De gunstmaatregel geldt zowel bij een overdracht bij overlijden als bij een overdracht onder levenden, maar slechts wanneer aan alle voorwaarden is voldaan¹²⁷. De onderneming moet ten minste twee jaar in eigendom zijn geweest van de erflater of de schenker¹²⁸.

- Voorwaarden na de vererving of de schenking (ex post)

Voor *vennootschappen* geldt dat er naast het collectieve engagement ook een individueel engagement tot behoud van aandelen moet worden gesloten. Deze moet worden onderschreven door elk van de erfgenamen of begunstigen van de schenking op het tijdstip van de overdracht. Dit individueel engagement wordt gesloten voor de duur van vier jaar en begint wanneer het collectief engagement een einde neemt¹²⁹. Een van de erfgenamen moet tevens voor de duur van het collectieve engagement en tijdens de drie jaar die volgen op de overdracht, een directiefunctie in de overgedragen vennootschap uitoefenen¹³⁰.

Ieder van de erfgenamen of begiftigden van *een individuele onderneming* moet een engagement van behoud op zich nemen in de verklaring van de successie- of in de schenkingsakte om de onderneming aan te houden voor een periode van vier jaar¹³¹. Daarnaast moet de onderneming zijn hoofdactiviteit ten minste voor drie jaar voortzetten en dit te rekenen vanaf de datum van overdracht. Dit wordt in de wettekst omschreven als de voorwaarde dat één van de erfgenamen of begunstigen de exploitatie van de onderneming effectief moet opvolgen voor een termijn van drie jaar na de datum waarop de overdracht plaatsvond¹³².

3.2.4.3 De uitsluitingsgronden

Er zijn geen directe uitsluitingsgronden terug te vinden in de wetgeving of in de literatuur met betrekking tot de overgangmaatregel voor bedrijven in Frankrijk.

3.2.4.4 Unieke aspecten

- De vrijgestelde bedragen

Wanneer van de hierboven besproken regeling gebruik wordt gemaakt onder levenden, dan kan bij die schenking tevens worden genoten van vrijgestelde bedragen al naargelang de band tussen de

¹²⁵ Article 787 B du Code général des Impôts, e, lid 1

¹²⁶ Article 787 C du Code général des Impôts, lid 1

¹²⁷ Article 787 C du Code général des Impôts, lid 1

¹²⁸ Article 787 C du Code général des Impôts, a

¹²⁹ Article 787 B du Code général des Impôts, c

¹³⁰ Article 787 B du Code général des Impôts, d

¹³¹ Article 787 C du Code général des Impôts, b

¹³² Article 787 C du Code général des Impôts, c

schenker en de begiftigde. In het Franse recht geldt dat een ouder aan ieder kind € 156.974¹³³ kan overdragen en dit iedere zes jaar, zonder overgangsrechten te moeten betalen (Franse Belastingdienst, 2009, p. 3-4). Hetzelfde principe kan worden toegepast bij de overdracht van een familiale onderneming. Daarbij kan er een volledige of gedeeltelijke vrijstelling worden verkregen en dit in functie van de waarde van de overgedragen delen van de onderneming iedere zes jaar.

Er gelden ook nog vrijstellingen voor bepaalde familieleden. Zo is er een vrijstelling voor de overdracht tussen broers en zussen. Deze worden vrijgesteld binnen een som van € 15.697 per persoon en per deel¹³⁴. Daarnaast genieten ook de echtgenoten en de personen waarmee een civiel solidariteitspact¹³⁵ werd afgesloten, van een vrijstelling tot € 79.533¹³⁶. Als laatste hebben ook neven en nichten recht op een vrijstelling van € 7.849 per persoon en per deel¹³⁷.

- De verdachte periode

In het Franse schenkingsrecht geldt tevens een verdachte periode van zes jaar. Dit wil dus zeggen dat wanneer een persoon een schenking doet, deze na de schenking nog minstens zes jaar in leven moet blijven zodat de schenking dan definitief wordt vrijgesteld. Overlijdt de schenker echter binnen de zes jaar na het tijdstip waarop de schenking heeft plaatsgevonden, dan zal de schenking geacht worden zich nog in de nalatenschap van de schenker-overledene te bevinden en dus zal er bijgevolg een erfenisbelasting op verschuldigd zijn.

- Cumuleerbaarheid met andere gunstmaatregelen

Een voordeel van de preferentiële behandeling van bedrijven in de Franse wetgeving is dat deze ook cumuleerbaar is met andere gunstmaatregelen, zoals bijvoorbeeld een vermindering van 50% op de schenkingen in volle eigendom of vruchtgebruik die werden uitgevoerd voordat de schenker de leeftijd van 70 jaar bereikt en een vermindering van 30% voor diegene die worden uitgevoerd na 70 jaar, maar voor de leeftijd van 80 jaar (Franse Belastingdienst, 2009, p. 4 en Ernst en Young, 2010, p. 5). Daarnaast kan er bij een schenking met blote eigendom een vermindering van 35% worden verkregen, wanneer de schenking werd uitgevoerd voor de leeftijd van 70 jaar en een vermindering van 10% wanneer de schenker tussen 70 en 80 jaar oud is (Ernst en Young, 2010, p. 5).

3.2.4.5 *Specificiteit van de Franse regeling*

Het valt op dat er bij de Franse wetgeving, net zoals bij de Vlaamse wetgeving, rekening wordt gehouden met een verdachte periode bij een inter vivos overdracht. Daarnaast is een uniek aspect dat in Frankrijk vrijgestelde bedragen worden toegekend op basis van de band tussen de schenker

¹³³ Article 779 du Code général des Impôts, I

In 2001 bedroeg dit abattement 300.000 FRF, in 2002 t.e.m. 2004 € 46.000, van 01/01/2005 t.e.m. 21/08/2007 € 50.000, van 22/08/2007 t.e.m. 31/12/2007 € 150.000, in 2008 € 151.950, in 2009 € 156.359 en in 2010 € 156.974. Vanaf 22/08/2007 werd het bedrag jaarlijks geactualiseerd op 1 januari van elk jaar en dit in dezelfde verhouding als de bovenste limiet van de eerste schijf van het belastingsbarema van de inkomsten en dit afgerond op de euro (<http://doc.impots.gouv.fr/aida/Apiw.fcgi?FILE=Index.html>).

¹³⁴ Article 779 du Code général des Impôts, IV

¹³⁵ Dit is een samenlevingscontract.

¹³⁶ Article 790 E du Code général des Impôts, lid 1 en Article 790 F du Code général des Impôts, lid 1

¹³⁷ Article 779 du Code général des Impôts, V

en de begiftigde. Het grote voordeel van de overdrachtsregeling in Frankrijk is de cumuleerbaarheid met andere gunstmaatregelen.

Het Franse recht inzake de overdracht van bedrijven is heel bijzonder aangezien er wordt geëist dat er collectieve en individuele engagements worden gesloten. Dit komt niet voor in de landen die reeds werden besproken. Het vormt daardoor ook een interessant gegeven voor het opstellen van alternatieven voor de overdrachtsregeling voor bedrijven in Vlaanderen. Toch lost dit nog niet alle problemen op, aangezien er ingewikkelde voorwaarden geformuleerd worden. Deze worden echter wat duidelijker wanneer deze worden voorgesteld op een tijdslijn¹³⁸.

3.2.5 Verenigde Staten

In de meeste OESO-landen wordt er gebruik gemaakt van een erfenisbelasting om het vermogen van een overledene te belasten. In de Verenigde Staten wordt een vermogensbelasting¹³⁹, de "Estate tax" genoemd, toegepast.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de opeenvolgende wijzigingen inzake het tarief van de vermogensbelasting.

<u>Jaar</u>	<u>Hoogste belastingspercentage</u>	<u>Vrijstelling per individu</u>	<u>Opmerking</u>
2001	60%	\$ 675.000	
2002	50%	\$ 1.000.000	
2003	49%	\$ 1.000.000	
2004	48%	\$ 1.500.000	Vermogensbelasting op familiebedrijven ingetrokken
2005	47%	\$ 1.500.000	
2006	46%	\$ 2.000.000	
2007	45%	\$ 2.000.000	
2008	45%	\$ 2.000.000	
2009	45%	\$ 3.500.000	
2010 ¹⁴⁰	-	-	Totale vermogensbelasting ingetrokken
2011	55%	\$ 1.000.000	Opnieuw invoegen van de vermogensbelasting

Tabel 11: Samenvatting literatuur omtrent de geheven vermogensbelasting in de VS

Bron: EGTRRA van 2001, Gale en Slemrod (2001), Burman en Gale (2001), Burman *et al.* (2005), Entin (2009), Cremer en Pestieau (2010), Luckey, J.R. (2003) en Internal Revenue Service (2009)

In de Verenigde Staten is er een specifieke regeling voor kleine familiebedrijven, de zgn. "Qualified Family-Owned Business Interest exclusion" (QFOBI)¹⁴¹. Deze bedrijven konden een vrij aanzienlijke

¹³⁸ Supra 3.2.4.2.

¹³⁹ Infra 3.1.3.

¹⁴⁰ In de Verenigde Staten werd de vermogensbelasting ingetrokken op 1 januari 2010 en voorzien was dat deze terug zou worden ingevoerd in 2011 (Kopczuk, 2010, p. 2). Het is dus zo dat in 2010 alle vermogens aan 0% vermogensbelasting worden belast (Cagetti en De Nardi, 2009, p. 10). De tijdelijke schrapping van de gunstmaatregel voor familiebedrijven staat neergeschreven in de Economic Growth and Tax Relief Reconciliation Act (EGTRRA). De vermogensbelasting zou dan in 2011 volgens dezelfde vorm als die van 10 jaar geleden heringevoerd worden. Metrejean en Metrejean (2009, p. 38) verklaarden dat wanneer het Congres verder niets zal doen, de vermogensbelasting dan automatisch zal terugkeren. Experts vermoeden dat de vermogensbelasting niet volledig zal worden ingetrokken in 2011.

vrijstelling verkrijgen. Deze specifieke regeling voor familiebedrijven in de Verenigde Staten werd ingevoerd in 1997 (Congressional Budget Office, 2005, p. 3) en werd daarna terug ingetrokken. Tussen 31 december 2003 en 31 december 2010 was er dus geen vermogensbelasting verschuldigd op de overdracht van een familiebedrijf in de Verenigde Staten. In de "Tax Relief, Unemployment Reauthorization, and Job Creation Act" van 2010, ondertekend door president Obama op 17 december 2010, werd de specifieke regeling voor familiebedrijven in de Verenigde Staten voor twee extra jaren ingetrokken. Voor 2011 en 2012 is er dus in de Verenigde Staten nog steeds geen vermogensbelasting verschuldigd op de overdracht van een familiebedrijf (National Association of Tax Professionals, 2010, p. 12 en CCH Tax Briefing, 2010, p. 10).

3.2.5.1 De QFOBI-vrijstelling

De QFOBI- vrijstelling kan als volgt worden samengevat:

<u>Jaar</u>	<u>Maximale vrijstelling voor QFOBI</u>
2000	\$ 675.000
2001	\$ 675.000
2002	\$ 675.000
2003	\$ 675.000
2004	QFOBI ingetrokken
2005	QFOBI ingetrokken
2006	QFOBI ingetrokken
2007	QFOBI ingetrokken
2008	QFOBI ingetrokken
2009	QFOBI ingetrokken
2010	QFOBI ingetrokken
2011	QFOBI ingetrokken
2012	QFOBI ingetrokken

Tabel 12: Maximale vrijstelling voor de QFOBI per jaar¹⁴²

Bron: O'Rourke, T.M. (2008) *Qualified Family-Owned Business Interest*, presentatie, 6 februari en National Association of Tax Professionals (2010) *Tax Relief, Unemployment Insurance Reauthorization, and Job Creation Act of 2010 - H.R. 4853*, Appleton

3.2.5.2 De geldende voorwaarden

- Voorwaarden voorafgaand aan de vererving of de schenking (ex ante)

Een eerste voorwaarde is dat het moet gaan om een gekwalificeerde erfgenaam¹⁴³. Het betreft ofwel een familielid van de erflater ofwel een individu die in het bedrijf werkte voor ten minste tien jaar voorafgaand aan het overlijden van de erflater.

Vervolgens moet er ook worden voldaan aan het gekwalificeerd familiebedrijfsbelang¹⁴⁴. Dit is ieder belang in een bedrijf met de hoofdzetel in de Verenigde Staten wanneer het eigenaarschap van het

¹⁴¹ Ongeveer 40% van de belastbare vermogens hebben bedrijfs- of landbouwvermogen in hun bezit, maar slechts van 3% is meer dan de helft van hun vermogen bedrijfsvermogen en slechts 1% komt in aanmerking om gekwalificeerd te worden als QFOBI (Gravelle en Maguire, 2008, p. 10).

¹⁴² Internal Revenue Code (IRC) Sec 2057 (a) (2)

¹⁴³ IRC Sec 2057 (i) (1) en Luckey, J. R. (2003) *A history of Federal Estate, Gift and Generation-Skipping Taxes*, Congressional Research Service, The Library of Congress, 9 april

bedrijf op zijn minst 50% bedraagt in één familie (Luckey, 2003, p. 24 en Congressional Budget Office, 2005, p. 5). Indien het twee families betreft, dan is het minimumbelang 70% en bij drie families geldt 90% en dit voor zolang de erflater op zijn minst 30% van het bedrijf in handen had (Gravelle en Maguire, 2008, p. 6 en Congressional Budget Office, 2005, p. 5). Tevens heeft het gekwalificeerd familiebedrijfsbelang betrekking op het belang dat wordt betrokken in het bepalen van de waarde van het brutovermogen, alsook het belang dat wordt verworven door een gekwalificeerde erfgenaam van de erflater of dat wordt doorgegeven van de erflater naar een gekwalificeerde erfgenaam¹⁴⁵.

Daarnaast moet het vermogen waarop de overdracht betrekking heeft een gekwalificeerd vermogen¹⁴⁶ zijn. Dit is het vermogen van een inwoner of een burger van de Verenigde Staten van wie de aangepaste waarde van het gekwalificeerde familiebedrijfsbelang van de erflater dat wordt overgedragen naar de gekwalificeerde erfgenamen, alsook de hoeveelheid schenkingen, 50% van het aangepaste brutovermogen van de erflater overstijgt¹⁴⁷. Daarnaast moet de persoon die om de gunstmaatregel verzoekt, om de uitvoering van deze sectie vragen¹⁴⁸ en een overeenkomst opstellen. Deze overeenkomst moet worden ondertekend door iedere persoon die een belang heeft in de eigendom van het bedrijf¹⁴⁹.

Het brutovermogen¹⁵⁰ heeft betrekking op de waarde van alle eigendom waarin iemand een belang had op het tijdstip van zijn overlijden. Hierbij horen ook levensverzekeringbedragen betaald uit het vermogen alsook de waarde van bepaalde jaarlijks betaalbare annuïteiten, te betalen aan het vermogen of aan de erfgenamen van iemand. Daarnaast bevat het brutovermogen ook de eigendom die iemand in een tijdspanne van drie jaar voor het overlijden heeft overgedragen. In het belastbaar vermogen¹⁵¹ daarentegen worden ook gerekend: de uitgaven voor de begrafenis die werden betaald uit het vermogen van iemand, alsook de schulden die een persoon had op het tijdstip van zijn overlijden. Daarnaast worden de echtelijke korting en de korting voor goede doelen in het belastbaar vermogen begrepen. Ten slotte wordt hierin ook de korting voor staatsbelasting gerekend (Internal Revenue Service, 2009, p. 9).

Om voor de gunstige behandeling inzake de QFOBI in aanmerking te komen werd vereist van de erflater (of een lid van zijn familie) dat hij eigenaar was en een materiële deelname bezat in het bedrijf en dit voor minstens vijf van de acht jaar die voorafgingen aan het overlijden van de erflater¹⁵².

In de wettekst van de Internal Revenue Code sectie 2057 zijn tevens nog enkele regels met betrekking tot het eigenaarschap opgenomen¹⁵³. Het eigenaarschap kan worden opgedeeld in drie

¹⁴⁴ IRC Sec 2057 (e) (1)

¹⁴⁵ IRC Sec 2057 (b) (2)

¹⁴⁶ IRC Sec 2057 (b) (1) (A)

¹⁴⁷ IRC Sec 2057 (b) (1) (C)

¹⁴⁸ IRC Sec 2057 (b) (1) (B)

¹⁴⁹ IRC Sec 2057 (h)

¹⁵⁰ IRC Sec 2057 (c)

¹⁵¹ Code of Federal Regulations, § 20.2051-1

¹⁵² IRC Sec 2057 (b) (D)

¹⁵³ IRC Sec 2057 (e) (3)

delen. Vooreerst is er het eigenaarschap van entiteiten, dat op zijn beurt kan worden opgesplitst in partnerschappen en ondernemingen¹⁵⁴. Ten tweede bespreekt de wet het eigenaarschap van entiteiten in niveaus¹⁵⁵. Als laatste en derde onderdeel van eigenaarschap bespreekt de wet de regels voor individueel eigenaarschap¹⁵⁶.

- Voorwaarden na de vererving of de schenking (ex post)

Als ex post voorwaarde geldt de vereiste dat de gekwalificeerde erflater een materiële deelname moet bezitten in het bedrijf voor ten minste vijf van e achtjarige periode binnen de tien jaar volgend op het overlijden van de erflater¹⁵⁷ (Congressional Budget Office, 2005, p. 5 en Luckey, 2003, p. 24).

3.2.5.3 De uitsluitingsgronden

Onder het gekwalificeerd familiebedrijfsbelang worden verschillende aspecten uitgesloten. Vooreerst is het zo dat een belang van een bedrijf, waarvan de hoofdzetel zich niet in de Verenigde Staten bevindt, wordt uitgesloten¹⁵⁸. Daarnaast worden ook aandelen van bedrijven die werden verhandeld op een effectenmarkt of een secundaire markt binnen drie jaar voor het overlijden van de erflater, uitgesloten¹⁵⁹. Er wordt dus bepaald dat het bedrijf niet publiek mag worden verhandeld in de laatste drie jaar voor het overlijden van de erflater. Vervolgens worden ook belangen in bedrijven wanneer deze meer dan 35% van het aangepaste bruto-inkomen van het bedrijf voor dat belastbare jaar gekwalificeerd wordt als persoonlijk inkomen uit een holdingbedrijf uitgesloten¹⁶⁰. Tenslotte worden ook die porties van belangen uitgesloten die toe te wijzen zijn aan cash geld of op de markt verhandelbare aandelen, wanneer deze de normaal verwachte kapitaalnoden van dat bedrijf overschrijden. Uitgesloten zijn tevens gelijk welke activa van een bedrijf die aangehouden worden als persoonlijk inkomen uit een holding¹⁶¹.

3.2.5.4 Unieke aspecten

Een kwalificatie als QFOBI- bedrijf gaf het bedrijf het recht om de verschuldigde vermogensbelasting te spreiden over een periode van veertien jaar (Burman *et al.*, 2005, p. 4 en Gale en Slemrod, 2001, p. 28). Er werden hierbij enkel intresten aangerekend voor de eerste vier jaar (Burman en Gale, 2001, p. 4).

3.2.5.5 Specificiteit van de Amerikaanse regeling

Momenteel is het onduidelijk wat zal gebeuren met de vermogensbelasting in het algemeen en deze gericht op kleine, familiebedrijven in het bijzonder. Daarom werd hierboven gefocust op de QFOBI-regeling die familiebedrijven tot 2003 konden genieten. Deze voorzag in een vrij aanzienlijke vrijstelling van de estate tax ingeval voldaan was aan een reeks voorwaarden ex-ante het overlijden

¹⁵⁴ IRC Sec 2057 (e) (3) (A)

¹⁵⁵ IRC Sec 2057 (e) (3) (B)

¹⁵⁶ IRC Sec 2057 (e) (3) (C)

¹⁵⁷ IRC Sec 2057 (f) (1) (A)

¹⁵⁸ IRC Sec 2057 (e) (2) (A)

¹⁵⁹ IRC Sec 2057 (e) (2) (B)

¹⁶⁰ IRC Sec 2057 (e) (2) (C)

¹⁶¹ IRC Sec 2057 (e) (2) (D)

en tevens ex-post. In tegenstelling tot de Vlaamse regeling hebben de voorwaarden geen betrekking op de personeelsinzet. De voorwaarden betreffen vooral het gekwalificeerd familiebedrijfsbelang, het gekwalificeerd vermogen en het brutovermogen. Na het overlijden eiste de wetgever een blijvend materieel belang in het bedrijf tijdens vijf op acht van de tien jaar na het overlijden. Afwijkend is ook de mogelijkheid om de fiscale lasten te spreiden over de tijd.

4 Bronnenlijst

1. Alt, D. en Barbaro, S. (2007) *Die Reform der Erbschaftsteuer - eine erste Bewertung*, Wirtschaftsdienst, Steuerpolitik
2. Arrondel, L. en Laferrère, A. (2001) *Taxation and wealth transmission in France*, Journal of Public Economics, 79, 3-33
3. Astrachan, J.H. en Tutterow, R. (1996) *The Effect of Estate Taxes on Family Business: Survey Results*, Family Business Review, 9
4. Bailly, P., Watson, A. en Winkeljohann, N. (2007) *Making a difference: the PricewaterhouseCoopers Family Business Survey*, PriceWaterHouseCoopers, 60p.
5. Batchelder, L. L. (2009) *Estate Tax Reform: Issues and Options*, Tax Notes, 2 februari
6. Begeer, H., Dekeyser, Y., Lievens, L. en Spruyt, E. (2009) *Overdracht van het familiebedrijf*, Story Publishers, Gent
7. Bjuggren, P. O. en Sund, L.G. (2005) *Organization of Transfers of Small and Medium-Sized Enterprises Within the Family: Tax Law Considerations*, Family Business Review, 18, 4, december
8. Britse Overheid, *Money, Tax and Benefits: Business Relief*, via http://www.direct.gov.uk/en/MoneyTaxAndBenefits/Taxes/BeginnersGuideToTax/InheritanceTaxEstatesAndTrusts/InheritanceTaxwhenpassingonmoneyorproperty/DG_187416
9. Britse Overheid, *SVM111230 – IHT Business Property Relief: Future Use*, via <http://www.hmrc.gov.uk/manuals/svmanualnew/SVM111230.htm>
10. Brunetti, M.J. (2006) *The estate tax and the demise of the family business*, Journal of Public Economics, 90, 1975-1993
11. Bundesministerium der Finanzen (2009) *Reform des Erbschaftsteuer- und Bewertungsrechts*, 25 november, via http://www.bundesfinanzministerium.de/nr_316/DE/Wirtschaft_und_Verwaltung/Steuern/Veroeffentlichungen_zu_Steuerarten/Erbschaft_Schenkungssteuer_recht/080_Erbschaftsteuer__anl,templateId=raw,property=publicationFile.pdf
12. Bundesregierung (2008) *Erbschaftsteuer: Gerechte Einigung, Gewinn für Erben*, december, via <http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Magazine/MagazinSozialesFamilieBildung/070/t5-erbschaftssteuer.html>
13. Burman, L.E. en Gale, W.G. (2001) *The estate tax is down, but not out*, Tax Policy Issues and Options, The Urban Institute, 2, december
14. Burman, L. E., Gale, W.G. en Rohaly, J. (2005) *Options to reform the estate tax*, Tax Policy Issues and Options, Urban-Brookings Tax Policy Center, 10, maart
15. Cagetti, M. en De Nardi, M. (2009) *Estate Taxation, Entrepreneurship, and Wealth*, The American Economic Review
16. Carbonez, X. (2005) *Het grote familiebedrijvendossier*, Trends/Cash, 15 december

17. CCH Tax Briefing (2010) *Special Report: 2010 Tax Relief / Job Creation Act*, Wolters Kluwer, 21 December
18. Ceysens, P. (2008) *Witboek familiebedrijven*, Vlaamse Overheid samen met Steunpunt Beleidsrelevant onderzoek 2007-2011, Brussel
19. Chittoor, R. en Das, R. (2007) *Professionalization of Management and Succession Performance - a vital linkage*, Family Business Review, 20, 1, 65-79
20. Congressional Budget Office (2005) *Effects of the Federal Estate Tax on Farms and Small Businesses*, Congress of The United States, juli
21. Cremer, H. en Pestieau, P. (2010) *The economics of wealth transfer tax*, core discussion paper, juni
22. Davies, A. en Yakevlov, P. (2009) *The Effect of Estate, Inheritance, and Gift Taxes on the Survival of Small Businesses: A Panel Data Analysis*, National Tax Journal
23. Deblauwe, R. (2010) *Death as a taxable event and its international ramifications, Belgian report for the International Fiscal Association*, 2010 Rome Congres, Cahiers de droit fiscal international, 95b, 143-166
24. de Jager, J.C. (2008) *De wet schenk- en erfenisbelasting evenwichter, eenvoudiger*, 14 april via http://www.minfin.nl/Actueel/Toespraken/Jan_Kees_de_Jager/2008/04/De_wet_schenk_en_erfenisbelasting_evenwichtiger_eenvoudiger
25. Dowding, K. (2008) *Why are Inheritance Taxes Unpopular?*, The Political Quarterly, 79, 2, april-juni
26. Ellul, A., Pagano, M. en Panunzi, F. (2009) *Inheritance Law and Investment in Family Firms*, Working paper, 30 november
27. Entin, S.J. (2009) *Economic impact of the estate tax: effects of various possible reform options*, American Family Business Foundation, juni
28. Ernst en Young (2010) *Flexibel, gefocused en toekomstgericht - Hoe een onderscheidende bedrijfsbenadering familiebedrijven tijdens de neergang ondersteunt*, Nederland via [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Family_Business_-_Flexibel_gefocused_en_toekomstgericht/\\$File/SHR_NL%20brochure%20family%20business%20CORE.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Family_Business_-_Flexibel_gefocused_en_toekomstgericht/$File/SHR_NL%20brochure%20family%20business%20CORE.pdf)
29. Europese Commissie (2006-1) *Communication from the commission to the council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Implementing the Lisbon Community Programme for Growth and Jobs - Transfer of Businesses, Continuity through a new beginning*, Brussel, maart
30. Europese Commissie (2006-2) Report of the expert group: *Markets for Business transfers - Fostering transparent marketplaces for the transfer of businesses in Europe*, Enterprise and industry directorate-general, Brussel, mei
31. Franse Belastingdienst (2009) *La fiscalité Française en matière de droits de succession et de droits de donation*, 27 oktober, via http://www.impots.gouv.fr/portal/deploiement/p1/fichedescriptive_5540/fichedescriptive_5540.pdf
32. Gale, W. G. en Slemrod, J.B. (2001) *Rethinking the estate and gift tax: overview*, januari

33. Gersick K.E., Davis, J.A., McCollom Hampton, M. en Lansberg, I. (1997) *Generation to generation: Life Cycles of the Family Business*, Harvard Business School Press
34. Gravelle, J. en Maguire, S. (2008) *Estate Taxes and Family Businesses: Economic Issues*, Congressional Research Service, 24 maart
35. Grossmann, V. en Strulik, H. (2008) *Should continued family firms face lower taxes than other estates?*, Journal of Public Economics, 94
36. Haug, M., Hölscher, L. en Vollans, T. (2009) *An Examination of the Influence of Inheritance Tax upon Business Succession - Lessons for Germany*, eJournal of Tax Research, 7, 1, 5-37
37. HM Revenue and Customs, *Inheritance Tax: Customer Guide*, via <http://www.hmrc.gov.uk/cto/customerguide/page16.htm>
38. Holtz-Eakin, D., Joulfaian, D. en Rosen, H.S. (1993) *Sticking it out: entrepreneurial survival and liquidity constraints*, Journal of Political Economy, 102, 1, 53-75
39. Houben, H. en Maiterth, R. (2009) *Inheritance tax-exempt transfer of German businesses: Imperative or unjustified subsidy? - An empirical analysis*
40. Hurst, E. en Lusardi, A. (2004) *Liquidity Constraints, Household Wealth, and Entrepreneurship*, Journal of Political Economy, 112, 2, 319-347
41. Internal Revenue Service (2009) *Introduction to estate and gift taxes*, 14 december via <http://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p950.pdf>
42. Joulfaian, D. (1998) *The Federal Estate and Gift Tax: Description Profile of Taxpayers, and Economic Consequences*, Office of Tax Analysis paper 80, december
43. Joint Committee on taxation (2007) *History, present law, and analysis of the federal wealth transfer tax system*, 13 november
44. Joulfaian, D. (2009) *The Estate Tax and the Demise of the Family Business: A Comment*, januari
45. Knight, L.G. en Knight, R.A. (2002) *Preserving the Family Legacy*, Journal of Accountancy, maart
46. Kopczyk, W. (2010) *Economies of estate taxation: a brief review of theory and evidence*
47. Krause, R. (2009) *International Family Business Succession Planning - Recent developments in Germany and Spain*, Berlin, juni
48. Lambrecht, J. en Lievens, J. (2008) *Pruning the family tree: an unexplored path to family business continuity and family harmony*, Family Business Review, 21, 4, december
49. Luckey, J. R. (2003) *A History of Federal Estate, Gift, and Generation-Skipping Taxes*, Report for Congress, Congressional Research Service, 9 april
50. Maisto, G. (2010) *Death as a taxable event and its international ramification, General report for the 2010 Rome Congress of the International Fiscal Association*, Cahiers de droit Fiscal international, Vol 95b, 17-60
51. Mandl, I. (2008) *Overview of Family Business Relevant Issues*, Final Report, Wenen

52. Mandl, I. en Voithofer, P. (2010) *Transfer and succession in Austrian family firms*
53. Mazzola, P., Marchisio, G. en Astrachan, J. (2008) *Strategic planning in family business: a powerful developmental tool for the next generation*, *Family Business Review*, 21, 3, september
54. Mellerio, O. (2009) *Transmission de l'entreprise familiale*, Rapport à Hervé Novelli, oktober
55. Merkel, A. (2006) *Unternehmensnachfolge leichter gemacht*, 25 oktober, via http://www.bundeskanzlerin.de/nn_700276/Content/DE/Archiv16/Artikel/2006/10/2006-10-25-unternehmensnachfolge-leichter-gemacht.html
56. Metrejean, E. en Metrejean, C. (2009) *Death Taxes In The United States: A Brief History*, *Journal of Business & Economics Research*, 7, 1, p. 33-39, januari
57. Næss-Schmidt, H.S., Pedersen, T.T., Harhoff, F., Winiarczyk, M. en Jervelund, C. (2010) *Study on inheritance taxes in EU member states and possible mechanisms to resolve problems of double inheritance taxation in the EU*, *Copenhagen Economics*, 26 augustus
58. Naudts en Lambrecht (2008) *Overview of Family Business Relevant Issues, Country Fiche Belgium*, Research Centre for Entrepreneurship EHSAL-K.U. Brussel
59. National Association of Tax Professionals (2010) *Tax Relief, Unemployment Insurance Reauthorization, and Job Creation Act of 2010 - H.R. 4853*, Appleton via: <http://www.slandauservices.com/Documents/NATP%20Summary%20of%20Tax%20Relief%20Unemployment%20and%20Job%20Creation%20Act%20of%202010.pdf>
60. Nederlandse Belastingdienst (2010) *Erf- en schenkbelasting en de bedrijfsopvolgingsregeling*, juli, via http://download.belastingdienst.nl/belastingdienst/docs/erf_schenkel_bedrijfsopvolgingsreg_2010_suco351z02fd.pdf
61. Nederlands Ministerie van Financiën (2008) *Nieuwe successiewet wordt eenvoudiger*, 19 maart, via http://www.minfin.nl/Actueel/Nieuwsberichten/2008/03/Nieuwe_successiewet_wordt_eenvoudiger
62. Nederlands Ministerie van Financiën (2009) *Bedrijfsopvolgingsregeling fiscaal voordeliger*, 5 oktober, via http://www.minfin.nl/Actueel/Nieuwsberichten/2009/10/Bedrijfsopvolgingsregeling_fiscaal_voordeliger
63. OESO (2009) *Taxation of SMEs: Key issues and policy considerations*, tax policy study, 18
64. O'Rourke, T. (2008) *Qualified Family-Owned Business Interest*, presentatie, 6 februari
65. Somers, H.M. (1958) *Estate taxes and business mergers: the effects of estate taxes on business structure and practices in the United States*, *Journal of Finance*, 13, 2, 201-210
66. Sonneveldt, F. en de Kroon, B.B.A. (2009) *Bedrijfsopvolging in België en Duitsland*, mei
67. Sonneveldt, F. en Zuiderwijk, J.C.L. (2005) *Internationale aspecten van schenkings- en successierecht*, fed fiscale brochures, Kluwer, Deventer
68. Tsoutsoura, M. (2010) *The Effect of Succession Taxes on Family Firm Investment: Evidence from a Natural Experiment*
69. Van der Aa (2010) *Nieuwe schenk- en erfbelasting in 2010*, powerpointpresentatie bij de

lezing van 27 april, via <http://van-der-aa.nl/uploads/Erf-en-Schenkbelasting-2010-vd-Aa.pdf>

70. van der Merwe, S.P. (2009) An investigation of the determinants of estate and retirement planning in intergenerational family businesses, *South African Journal of Business Management*, 40, 3
71. Van Suntum, U., Oelgemöller, J., Uhde, N. en Oberst, C. (2008) *Pro und Contra Erbschaftsteuer - Argumente und Erfahrungen im internationalen Vergleich*, Stiftung Familienunternehmen, München
72. Venter, E., Boshoff, C. en Maas, G. (2005) *The Influence of Successor-Related Factors on the Succession Process in Small and Medium-Sized Family Businesses*, *Family Business Review*, 18, 4, december, 283-303

